

HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 21 JUNI - JULI 2020 NR 2

TEMA-
NUMMER:
Humanistisk
själavård

Andlighet utan andakt

Den humanistiska värdegrunden

Själavård inom försvarsmakten

En värdig begravning för icke religiösa

Konfirmation av livet och vuxenblivandet

Humanisternas kongress 2020

På grund av coronapandemin delades Humanisternas kongress upp i två delar. Den första delen genomfördes helgen 25-26 april som ett onlinemöte och beslut via mejl. Till kongressen hade lokalavdelningarna utsett 50 ombud och dessa beslutade om avgående styrelses ansvarsfrihet och valde förbundsstyrelse, revisorer och förtroendemedlem. Innan besluten genomfördes en frågestund online via Zoom där ombuden kunde ställa frågor och framföra synpunkter.

David Rönnegard valdes till ordförande för Humanisterna. Janna Aanstoot, logoped och humanistisk officiant, Annelie Berntsson Berg, socionom och humanistisk officiant samt Tanja Tabrizian, utbildad inom kommunikation och media, valdes till nya ledamöter i styrelsen. Resterande förbundsstyrelseledamöter valdes om och innefattar: Dinky Daruvala, Emilia Ericson, Ulf Gustafsson, Patrik Lindenfors, Tore Mellberg, Piia Posti och Tara Twana. Anna Bergström, avgående förbundsordförande nyvaldes som ledamot i styrelsen.

Till revisorer omvaldes Stefan Björnsson och Carina Krii och till revisorssuppleanter omvaldes Jürgen Gräfenstein och Gerd Silk.

Förtroendemedlem är en person enskilda medlemmar kan vända sig till om hen av olika skäl inte vill ta upp en känslig fråga med någon i förbundsstyrelsen eller lokalavdelningens styrelse. Lars Nilsson, Umeå, valdes till förtroendemedlem.

Del två av Humanisternas kongress kommer genomföras till hösten, helgen 24-25 oktober. Förhoppningsvis är det då möjligt att genomföra ett fysiskt möte i Stockholm. Annars kommer även den genomföras online. Vid den andra delen beslutas om medlemsavgifter, styrelsens förslag, inkomna motioner, verksamhetsinriktning och ekonomiska riktlinjer, samt omval av en ny valberedning.

Ulf Gustafsson – Humanisternas förbundssekreterare

Håll din kontaktuppgifter uppdaterade

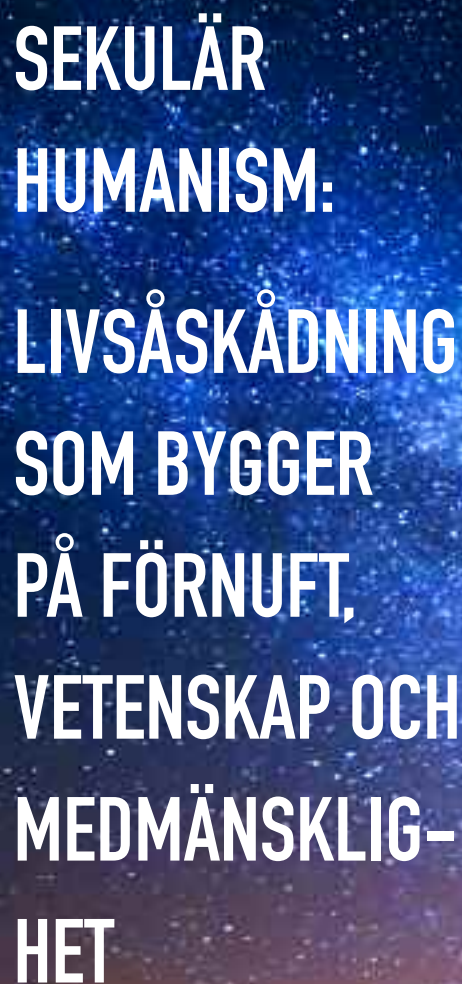
Det är viktigt att vi som medlemmar ser till att våra kontaktuppgifter i Humanisternas medlemsregister är uppdaterade. Inte minst för att du ska få medlemstidningen skickad till dig. Meddela därför om du flyttat, bytt e-postadress eller telefonnummer. Detta kan göras på två olika sätt.

1. Kontakta kansliet på telefon 070-429 77 36 eller e-post: kansli@humanisterna.se
2. Logga in på webbsidan accounts.myclub.se. För att logga in eller skapa konto måste du använda den e-postadress som du tidigare angett till Humanisterna.

Humanisternas kansli

INNEHÅLL

Redaktörerna har ordet	
Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot.....	4
Nyheter.....	5
Andlighet utan andakt	
David Rönnegard.....	6
TEMA: Den humanistiska värdegrunden	
Janna Aanstoot.....	8
TEMA: Projekt Humanistisk medmänniska	
Magnus Timmerby.....	10
TEMA: Din skattefinansierade andliga vård	
Daniel Strandlund.....	12
TEMA: Själavård i försvarsmakten	
Patrik Lindenfors.....	13
TEMA: Hemvärndet diskriminerar icketroende	
Fredrik Idevall.....	15
TEMA: Försvarets själavård, ett försök till samtal	
Patrik Lindenfors.....	16
TEMA: Humanistisk själavård i Nederländerna	
Janna Aanstoot.....	27
TEMA: Officiantutbildning 2019	
Urban Jansson.....	23
TEMA: En värdig begravning för icke religiösa	
Leif Domnéus.....	20
TEMA: Konfirmation av livet och vuxenblivandet	
Janna Aanstoot.....	22
TEMA: Den ockuperade andakten	
Staffan Bergström.....	23
DEBATT: Ansvar och flykt	
Carl-Gustaf Olofsson.....	24
DEBATT: Det evangelikala USA stöder Trump i hans attack abortlagstifningen	
Staffan Bergström.....	26
DEBATT: Vad är okränkbart, vad är heligt?	
Sven Sundberg.....	27
DEBATT: Kjells filosofiska funderingar	
Kjell Ericson.....	28
KULTUR: Den bästa döden	
Torbjörn Tännsjö.....	29
KULTUR: Lakrinatorium	
Erika Lindahl.....	30
Corona i Marocko och Uganda ger växande hjälpbehov	
Sven Olof Andersson.....	32
Från lokalavdelningarna.....	33

SEKULÄR
HUMANISM:
LIVSÅSKÅDNING
SOM BYGGER
PÅ FÖRNUFT,
VETENSKAP OCH
MEDMÄNSKLIG-
HET

HUMANISTEN

Medlemstidning för Humanisterna.
Utkommer med 4 nummer per år.
ISS 2000-178

Redaktörer

Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot

Medarbetare i detta nummer

David Rönnegård
Anne Vidung
Fredrik Idevall
Staffan Bergström
Ulf Gustafsson
Urban Jansson
Leif Domnérus
Carl-Gustaf Olofsson
Kjell Sundberg
Kjell Ericson
Torbjörn Tännssjö
Erika Lindahl
Viktor Emlund
Anders Hesselbom

Grafisk form

Uno von Corswant

Ansvarig utgivare

Patrik Lindenfors

patrik.lindenfors@humanisterna.se

Tryckeri

Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten

Skicka ditt manus till:

humanisten@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet.

Insänt material som ej efterfrågats bör inte överstiga 4500 tecken (med blanksteg). Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

**Manusstopp nr 3, 2020:
28 augusti**

REDAKTÖRERNA HAR ORDET:

**Patrik Lindenfors
& Janna Aanstoot**

Humanistisk själavård – vad är det? Om man stirrar sig blind på orden låter det helt galet – själen finns ju inte. En orsak till att vårt temanummer fått detta namn är att alla vet vad man menar: själen = medvetandet och känslolivet. Det är dock längre och otympligare att använda. Sådana här ordfunderingar kan man roa sig med som redaktör. Vi har till slut landat i att använda begreppet Humanistisk själavård i det här numret och hoppas ni har överseende med det.

I monoteistisk teologi är ondskans problem – teodicéproblemet – en särskilt svår fråga. Varför finns ondskan när Gud är både allsmäktig och god? För en sekulär humanist är frågan befängd. Världen är naturlig och varken ond eller god – den bara är. Vi kan till viss del hindra tragiska händelser från att inträffa, till exempel genom sjukvård och olycksförebyggande åtgärder. Vi kan också lindra lidande genom att ställa upp för varandra i tider av nöd. Men vi kommer aldrig helt att kunna utplåna önskad tragedi från våra liv.

Alla drabbas av svåra perioder i livet. Ibland mår man helt enkelt skit, råkar ut för något som rubbar hela tillvaron, eller är bara så oerhört ensam. Hur hanterar man det? Eftersom vi bara kan förlita oss på varandra måste vi också ställa en annan fråga: hur hjälper vi andra, i deras stund av nöd? I det här numret ska vi se närmare på detta.

På sjukhus kan man få hjälp av psykologer och kuratorer om man mår dåligt, allting journalförs och bedöms. Är man religiös kan man utöver det också förutsättningslöst få kontakt med präster, imamer eller rabbiner. Det finns för ändamålet vanligen sjukhuskyrka eller mångreligiöst andaktsrum. Humanister har ingen sådan samtalspartner med absolut tystnadsplikt. I det här numret kan ni läsa om hur man inom Humanisterna Syd har tittat närmare på det här och undersöker möjligheten till Humanistisk medmänniska, en roll som ställer stora krav på både personer och organisation.

Inom Försvarsmakten riskerar lidandet att verkligen dras till sin spets. Där har Svenska kyrkan fortfarande monopol på fältpräster, trots att majoriteten av de som är i den ålder då man arbetar som soldat är icke-religiösa. Så är det verkligen inte i alla länder. Vi gör ett nedslag i Nederländerna för att se hur de organiserat den militära själavården där.

Vi ser också närmare på vad Torbjörn Tännssjö benämner ”den bästa döden”, vad en humanistisk begravning innebär och får veta hur det är att bli utbildad till humanistisk officiant. Men allra först i numret får vi träffa Humanisternas nyvalda ordförande David Rönnegård, som berättar om sig själv och sin livresa.

Det är helt enkelt ett fullspäckat nummer ni har framför er, sammanställt i vad som verkar vara slutfasen av Corona-pandemins första våg. Ta hand om er själva och varandra där ute!

God läsning

Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot

NYHETER:

Upplysning mot Corona

Tiden sedan förra numret av Humanisten har dominerats av Corona-pandemin. Kyrkor, moskéer och tempel har stängts i väntan på att vetenskapen ska leverera kunskap och (förhoppningsvis) ett vaccin eller antiviral medicin. I USA har president Trump istället föreslagit injektion av blekmedel, ljus på insidan av kroppen och hydroxiklorokin mot sjukdomen (alla verkningslösa, för att inte säga farliga). Ett ljus i mörkret (utanför kroppen) har varit dr. Anthony Fauci, som är en av de ledande smittskyddsexperterna i Vita husets Coronavirus Task Force. Han har omväxlande dementerat, tonat ner och omtolkat Trumps påståenden. I en intervju med amerikanska C-Span visar det sig nu att Fauci är humanist. ”Jag ser mig själv som humanist. Jag tror på mänsklighetens godhet.”

Ny ledning för Europeiska Humanistfederationen (EHF)

Den 23 maj 2020 valde EHF:s styrelse Michael Bauer från tyska humanistorganisationen *Humanistische Vereinigung* till ny ordförande. Michael Bauer, som varit EHF:s vice ordförande sedan 2015, ersätter avgående ordföranden Giulio Ercolessi. Michael Bauer tackade Giulio Ercolessi för sina många års engagemang i EHF:s ledarskap: ”Giulio representerade europeisk humanism med elegans och intellektuellt djup vid EUs institutioner och i Europarådet, samt vid många andra tillfällen.”

Lone Ree Milkaer, ordförande för danska *Humanistisk Samfund* utsågs till vice ordförande, tillsammans med Kaja Bryx, ordförande för

polska rationalisterna *Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów*. Styrelsen utsåg även Panayote Dimitras från grekiska humanistunionen till generalsekreterare, samt Raluca Laslo från rumänska sekulärhumanisterna (*Asociația Secular-Umanista din Romania*) till vice generalsekreterare.

Förre påven pekar ut humanism som hot mot världen

I en biografi över påve emeritus Benedictus XVI av författaren Peter Seevald (*Benedikt XVI: Ein Leben –* än så länge bara publicerad på tyska) säger förre påven att den katolska kyrkan hotas av ”en världsvid diktatur av till synes humanistiska ideologier.” Mer specifikt handlar det om samkönade äktenskap (förstås), aborter (givetvis), samt ”skapandet av människor i laboratorier.” Påven menar också att ”Det moderna samhället håller på att formulera en icke-kristen trosbekännelse och de som motsätter sig denna straffas med social bannlysning.” (Catholic News Service 4 maj 202)

Ordföranden för Humanist Association of Nigeria fängslad

Den 28 april 2020 arresterades Mu-barak Bala, ordförande för humanisterna i Nigeria. Arresteringen skedde i hans hem i Kaduna i norra Nigeria. Bala har varken setts eller hörts från sedan dess, trots internationell uppmärksamhet. Bala har än så länge inte heller fått tillgång till advokater.

Sedan han år 2014 tog avstånd från islam har Bala har fått motta döds-hot och blivit trakasserad. Han arresterades efter att ha anklagats för

att ha förolämpad profeten Muhammed på Facebook, något som enligt anmälan kan leda till upplopp och oro. Både att förolämpa profeten och uppvigling är olagligt i området.

dess medlemsorganisationer har värdjat till de Nigerianska myndigheterna att klargöra Balas legala status, ge honom tillgång till sina advokater, samt garantera hans säkerhet. HI värdjar också om att Bala ska släppas på fri fot och att anklagelserna läggs ner.

Den arbetsvägrande barnmorskan Ellinor Grimmark hävdar att domare var jävig

I mars slog Europadomstolen fast (genom att inte prova fallet) att Sverige inte bröt mot de mänskliga rättigheterna i samband med att barnmorskan Ellinor Grimmark inte fick arbete på regionens förlossningskliniker då hon vägrade utföra aborter. Nu har Grimmark begärt resning eftersom hon anser att den svenska domaren var jävig. Grimmarks kampanj har bakom kulisserna visat sig finansieras av den amerikanska kristna anti-abortorganisationen *Alliance Defending Freedom*, ADF. I Sverige drivs fallet av den kristna juristbyrån Människorättsjuristerna.

Humanisternas nya ordförande David Rönnegard har ordet

Andlighet utan andakt

Av David Rönnegard

Kära Humanister,
Eftersom jag är ny för er tänkte jag berätta lite om vem jag är, samt tankar jag har för Humanisterna framöver.

Jag är inte den som gillar att sätta etiketter på mig själv eller andra, men om man nu ändå ska göra det så är jag en utlandssvensk akademiker. Jag är ekonom, filosof, och inte minst humanist.

Som tonåring skickades jag på ett konfirmationsläger på västkusten av familjetradition snarare än någon kristen övertygelse hos varken mig eller familjen. Jag var skeptisk från början och prästen insisterade att min jacka med ett uppochnevänt kors på ryggen måste hängas utanför kyrkan. Konfirmationen hade om något en motsatt effekt på mig. Jag fick ytterligare belegg för varför religiös tro verkar tagen ur luften. Det kändes dessutom som hyckleri att konfirmera en tro jag aldrig haft. Så fort jag fyllde arton skrev jag till min församling och lämnade Svenska Kyrkan.

Jag är född i Panama, och under min uppväxt och genom mitt arbete har jag främst bott utanför Sverige, bland annat i Venezuela, Singapore, London, och Abu Dhabi. För knappt tio år sedan flyttade jag till Sverige mer permanent, och sedan

ett halvår tillbaka bor jag tillsammans med min sambo, Kristina, på en liten hästgård utanför Uppsala. Trots att de flesta av er inte känner mig ännu, så kommer man via en Google sökning snabbt fram till att jag har obotlig cancer. Detta är något jag sällan själv tar upp, men jag är öppen för att prata om det. Jag har skrivit en rad artiklar om hur man finner tröst inför döden som sekulär humanist. Hur man finner mening med livet man har levt utan en gudstro eller en tro på

ett liv efter detta. Men jag står här än idag och mår väldigt bra. Detta tack vare de stora framsteg som skett på senare år med riktade mediciner. Nästan mirakulöst. Ursäktat uttrycket.

Utifrån sett så tror jag att det finns en uppfattning att vi humanister främst bara är emot religion, framförallt Svenska kyrkan. Vi måste jobba hårdare med att inte bara vara emot, utan visa vad vi är för. Vi är inte emot religion, utan vi är för religionsfrihet. Vi är inte emot kyrkan, utan vi är för att den ska vara helt skild från staten. Precis som svenska kyrkan är vi för mänskliga rättigheter, även om våra tolkningar kan skilja sig åt en hel del. Och när vi faktiskt är emot något så är vi emot vissa idéer och dogmer, inte de personer eller grupper som framför dessa. Vi ska föregå med gott exempel. Vi behöver inte acceptera andras idéer, men vi respekterar de personer som framhåller dessa idéer. Det som präglar oss humanister, till skillnad från vissa religiösa livs-åskådningar, är vår nyfikenhet. Vi har ingen bindande eller hindrande dogm att förhålla oss till. Vår syn på samhället och livet är inte skriven i sten. Allt eftersom vi lär oss mer har vi rätt att ändra uppfattning. Vi har inte svar på alla frågor och behöver inte ha svar på alla frågor. Där

kunskap saknas är det enda rimliga svaret ”jag vet inte”.

När det kommer till frågor om livets mening är filosofin tyvärr inte någon rik källa att ösa ur. Det verkar vara underförstått bland filosofer att livet är en individuell resa vars mening vi skapar själva utan att ge vägledning till andra. I detta vakuum har religionerna mer eller mindre monopol på förklaringar och föreskrifter om meningen med livet. Här har humanisterna ett tomrum att fylla. Vi måste erkänna att religiösa samfund fyller en viktig funktion för sina medlemmar i form av vägledande livsåskådning, tillhörighet, och ceremonier som markerar livets viktiga milstolpar. Dessa moment är viktiga för människor och kan inte bara raderas, utan vi humanister behöver tillhandahålla sekulära alternativ.

Jag vill att vi i Humanisterna ska fortsätta med det betydelsefulla arbete vi gör idag i form av opinionsbildning, seminarier och ceremonier. Vad gäller opinionsbildning så förespråkar vi att man kan vara god utan gud, och att religion ska vara helt skild från politiken. De flesta i Sverige håller med oss om detta. För många kan vår opinionsbildning kring dessa frågor framstå som att vi försöker slå in öppna dörrar. Men vi måste fortsätta eftersom det råder en missuppfattning om att Sverige redan är helt sekulärt, när politik och religioner faktiskt sitter ihop på många sätt. Det framstår som besynnerligt i ett så pass ickereligiöst land som Sverige att inte alla livsåskådningsorganisationer får agera under samma villkor, utan det är de religiösa som prioriteras med bidrag och andra förmåner. Jag anser inte att denna form av diskriminering

mot ickereligiösa livsåskådningar bör fortskrida. Detta strider mot Europakonventionen (artikel 9.1) som skyddar såväl religiösa som sekulära livsåskådningar. Om den svenska regeringen inte tillåter oss att verka på samma premisser som religiösa livsåskådningsorganisationer bör vi göra en överklagan hos Europadomstolen.

I detta nummer om andlighet vill jag lägga lite extra vikt på vår ceremoniverksamhet. I takt med att fler anammar en humanistisk livsåskådning så uppstår ett andligt tomrum som tidigare fylldes av religion. Behovet av en vägledande livsåskådning försvinner inte bara för att man slutar att tro på Gud. I synnerhet ser vi behovet av att bemöta existentiella frågor ökar i tider av kris, såsom i dessa Coronatider. Andlighet är inte endast de religiösa förunnat. För oss infinner sig det andaktsfulla i relationen till andra människor, litteraturen, konsten, musiken, och naturen. Exempelvis blev jag överväldigad av känslor när jag besökte Sixtinska kapellet för några år sedan, och märkte hur tårar började rinna. Konsten gav en nästan magisk upplevelse, och jag är inte ett dugg mer troende för det. Det numinösa, det ordlösa, är minst lika viktigt för oss.

Till skillnad från religiösa livsåskådningar tillhandahåller Humanisterna ceremonier med människan i centrum. Barnvälkomnande, bröllop, och begravningar. I varandras gemenskap upplever vi andlighet utan andakt. Behovet av ceremonier är ytterst mänskligt, och det är via ceremonierna som vi får möjlighet att vara människor behjälpliga i det verkliga livet. Många vänder sig till kyrkan då de inte känner till andra alternativ. Man ska inte behöva be-

känna tro till en livsåskådning man inte delar bara för att man vill ha en fin ceremoni. Humanisterna erbjuder ceremoniella officianter för sekulära alternativ till religiösa ceremonier.

När jag för några år sedan låg på Karolinska Sjukhuset och det såg väldigt mörkt ut blev jag erbjuden att få tala med en präst. Det kändes märkligt, inte bara för mig personligen men även märkligt att det är det första alternativ som erbjuds i ett land som Sverige där de flesta inte är troende. Det är kanske inte så konstigt då präster har en vana att prata om liv och död, men sekulära alternativ behövs även här. För att bemöta detta behov arbetar nu Humanisterna med att erbjuda humanistiska Stödpersoner som ur ett humanistiskt perspektiv kan samtala om existentiella frågor på till exempel sjukhus eller i fängelser.

Rådande pandemi orsakar personligt lidande och social oro. Humanisterna förespråkar att man kan finna tröst utan tro i dessa tider. Denna tröst finner vi bland annat i närheten till andra människor, vilket kan framstå som svårt när man inte får vara andra människor nära. Men att hålla fysiskt avstånd innebär inte att man måste hålla socialt avstånd, vilket många har upptäckt. Pandemin har gett oss möjligheten att finna nya sätt att kommunicera och arbeta. Vi har även fått ett andrum att reflektera i. Många av oss rusar på genom livet som om vi skulle leva för evigt. Låt oss ta detta tillfälle att begrunda vad vi själva egentligen värdesätter så att vi gör det bästa med det enda liv vi har.

David Rönnegard, ny ordförande i Humanisterna

TEMA:
Humanistisk
själavård

Den humanistiska värdegrunden

Den här texten är en adaptering av en artikel i *The Humanist Magazine* (thehumanist.com) av Kristin Wintermute från augusti 2019. Översättning och adapteringen har godkänts av Kristin själv. Tanken med denna artikel är att påbörja ett samtal om en tänkbar humanistisk värdegrund och vad en svensk sådan skulle kunna innehålla.

KRITISKT TÄNKANDE

Eftersom vi alla bombarderas med en ständig informationsström kan det bli utmanande att avgöra vad som är korrekt och sant. Att tänka kritiskt innebär att ta del av information och resonera oss till goda bedömningar och effektiva lösningar på de problem vi står inför samtidigt som vi noggrant undviker fallgropar som rationalisering, fördomar och stereotyper.

Denna process utgör grunden för den vetenskapliga metoden, vilken öppnar dörren för nya upptäckter genom hypoteser och experiment. Kritiskt tänkande är en färdighet som kräver fortsatt uppmärksamhet, övning och reflektion. Att använda våra sinnen för att bygga upp dessa färdigheter gör det möjligt för oss att utmana fördomar i oss själva och i andra och banar vägen för ett rättvist, öppensinnigt och välinformerat perspektiv som främjar en mångkulturell världsbild.

ETISK OCH MORALISK UTVECKLING

Nyckeln till att förstå etisk och moralisk utveckling är att erkänna att ingen är perfekt eller har alla svar. Etisk och moralisk utveckling är en evig process som kräver ständig reflektion och utvärdering av våra personliga val och de konsekvenser de har för andra. Att vara rättvis, samarbeta och dela med sig är bland de första moraliska frågor vi möter i vår etiska utveckling som människor och vi omfamnar ofta dessa intuitivt, men varje ny dag medför nya utmaningar och nya moraliska dilemman. Vi bör kontinuerligt anpassa och bygga upp vårt moraliska ramverk med målet att bli allt bättre människor.

FRED OCH SOCIAL RÄTTVISA

Fred kräver ett intensivt engagemang för social rättvisa och erkännandet av mänskliga rättigheter och personlig frihet för alla människor. Varje orättvisa gentemot grupper eller individer innebär en potentiell konflikt, även om konflikten inte är omedelbar eller uppenbar. Vi uppnår fred endast genom att konsekvent svara på orättvisor genom genomtänkta konfliktlösningar som syftar till att reparera skador och säkerställa ett rättvist och jämlikt samhälle som ständigt

utvecklas. Vi diskriminerar ingen utifrån vare sig ras, kön, sexualitet, etnisk härkomst, religion, ålder eller funktionshinder.

AKTIVITET OCH DELAKTIGHET

Aktivitet och delaktighet innebär att vi använder våra värderingar på sätt som påverkar vår omgivning och vårt samhälle som helhet positivt. Genom aktivitet och delaktighet hjälper vi andra, ökar den sociala medvetenheten, ökar människors förmåga att ta ansvar och arbetar för den humanistiska värdegrunden i sin helhet. Att engagera sig och vara delaktig i aktiviteter tillfredsställer inte bara andra, utan det utvecklar också nya färdigheter, erfarenheter och personlig tillfredsställelse hos oss själva vilket främjar personlig tillväxt. Vi måste alla inse att vi är medlemmar i en grupp, och att vara delaktig, engagera och aktivera sig för att gynna gruppen och de andra individerna i den gör oss alla till bättre människor.

ALTRUISM

Altruism är den osjälviska omsorgen för andra levande varelser utan att förvänta sig belöning, erkännande eller återgäldande. Vårt samhälles kollektiva välfärd är beroende av varje enskild persons välfärd. Vi bör

alltid försöka lindra andras lidande och svårigheter med godhjärtade handlingar. Genom att ta hand om andra omkring oss och genom att stötta varandra, stärker vi våra sunda relationer och bidrar till att förbättra vår gemenskap, vårt samhälle och världen.

ÖDMJUKHET

Ödmjukhet innebär att man visar måttfullhet vad gäller prestationer, talanger, förmågor eller jagets betydelse. Det innebär att erkänna att vi människor har brister och begränsningar i vi vet och kan göra. Att vara ödmjuk handlar inte om att ha låg självkänsla eller förnedra sig själv. Ödmjukhet i dess kärna är robust självmedvetenhet - medvetenhet om våra styrkor och svagheter, våra fel och våra meriter. Ödmjukhet innebär att vi åsidosätter personlig stolthet och övervinner våra egon för att istället vara tacksamma för det vi har och uppskatta andra för den de är. När man är ödmjuk känner man sitt eget värde i förhållande till andra; i sig är du varken bättre eller sämre än någon annan.

MILJÖ-MEDVETENHET

Oavsett våra individuella identiteter delar vi alla samma hem: planeten Jorden. Precis som vi är beroende av planeten för att förse oss med värdefulla resurser, är denna planets ekosystem beroende av oss som goda förvaltare som tar ansvar för den inverkan människans aktivitet har på vår gemensamma planet. Att bortse från de stora effekter som

människor har på vår miljö har orsakat omfattande skador på jordens ekosystem. Trots detta är mänskligheten också kapabel till positiv miljöförändring som värdesätter att allt liv på denna planet är beroende av varandra. Var och en av oss måste erkänna våra kollektiva och individuella misstag, reparera tidigare skador och målmedvetet arbeta för att odla rika, varierade och hållbara ekosystem.

GLOBAL MEDVETENHET

Vi lever i en värld som är rik på kulturell, social och individuell mångfald - en värld med snabbt ökande ömsesidigt beroende. Som ett resultat har händelser överallt större konsekvenser överallt.

Global medvetenhet breddar vår kunskap om kulturer och perspektiv som ligger utanför vår egen erfarenhet. En verklig global medvetenhet inkluderar uppmärksamhet på både aktuella och historiska händelser och kräver att vi erkänner hur vi påverkar - och hur vi påverkas av - de sammankopplade sociala, politiska och ekonomiska systemen där vi bor. Slutmålet för global medvetenhet är globalt medborgarskap, som innebär att vi erkänner vårt personliga ansvar för att främja ett hälsosamt och värdigt liv för alla i vårt globala samhälle.

ANSVAR

Varje dag gör var och en av oss val. Dessa val, stora och små, har alla konsekvenser - för oss själva och för

världen omkring oss. Moraliskt ansvar innebär att man medvetet ansvarar för sina avsikter och handlingar, liksom man tar konsekvenserna av sina egna handlingar. Även om vi alla lever i ett samhälle med olika kulturella värderingar, förväntningar, uppförandekoder och sociala seder och bruk, så bestämmer vi i slutändan själv vad som är rätt och fel. Att vara en ansvarsfull person innebär en ständig uppmärksamhet på vad som är rätt och fel och att vi frivilligt tar straffet eller berömmet för våra egna handlingar.

EMPATI

Empati innebär att med öppet sinne sätta sig in i en annan människas situation i ett försök att förstå deras upplevelse som om vi upplever det själva. Empati kräver att en person går utanför sitt eget perspektiv för att ta hänsyn till någon annans tankar, känslor eller omständigheter ur den personens synvinkel. På många sätt är empati det första steget till etiskt beteende eftersom det gör att vi kan reagera med medkänsla på andras lidande och visa ett gott omdöme när våra handlingar kan tänkas påverka någon annan. Att förstå en annan människas perspektiv är inte bara avgörande för att bygga bättre relationer utan gör oss också till bättre medborgare i våra lokala och globala samhällen. Empati främjar tolerans, omtanke och medkänsla hos oss alla.

Originaltext av Kristin Wintermute, director of the Center for Education at the American Humanist Association.

Översättning och adaptering av Janna Aanstoot, Humanisternas förbundsstyrelse

Projekt Humanistisk medmänniska

Av Magnus Timmerby

TEMA:
Humanistisk
själavård

Ibland behöver man bara någon att prata med. Det kan vara en personlig kris, som sorg, sjukdom, separation eller ensamhet. Många anhöriga har liknande behov.

Sjukhus erbjuder alltid en präst att tala med, vid sidan om psykolog och kurator. Religiösa stödpersoner finns i fängelser, i det militära, på universitet och gymnasier och i regionernas krisberedskap. Fina alternativ erbjuds också av många sekulära organisationer: Röda korset, Jourhavande medmänniska, Mind, Manscentrum - för att nämna ett fåtal.

Vad många kanske inte känner till är att även humaniströrelsen har väletablerad stödverksamhet i flera länder, exempelvis på universitetssjukhuset i Utrecht där avdelningen för "själavård" sedan många år leds av en humanist, inte en präst. Liknande verksamhet har våra systerförbund i bland annat i Belgien, Storbritannien, Danmark och Norge. På en del platser finns redan fälthumanister (i armén) och fängelsehumanister.

I Sverige har vi sedan 2018 jobbat med konceptet Humanistisk medmänniska för att bygga upp motsvar-

ande. Det är ännu inte färdigt att annonseras utan är ett långsiktigt projekt som måste byggas på stadig grund.

Vi kommer inte erbjuda terapi, bara samtal. Alla våra stödpersoner ska ha rätt utbildning, förhållningsregler, tystnadslöfte och etiska principer.

Projektet har tre faser.

KONCEPTFASEN

Under konceptfasen utarbetar vi själva förslaget till hur verksamheten ska se ut. Det innebär ett utbildningspaket, ett styrdokument och en broschyr. Dessa saker finns som första utkast.

Vi utarbetar också ett förslag på organisation och arbetsordning. Det är av största vikt att ha goda rutiner, dels för dem vi vill bistå men också för våra egna stödpersoner som måste ha möjlighet till "debriefing" efter ett svårt samtal. Här kan vi lära av våra duktiga officianter som i Humanisternas ceremoniverksamhet också möter familjer i avgörande skeenden i livet och döden.

Verksamhetens namn är en fråga som lätt kan bli subjektiv. Därför har vi försökt jobba systematiskt. Vi har undersökt vilka begrepp som används av humaniströrelsen i andra länder och totalt identifierat drygt 40 ord i alla möjliga och omöjliga kombinationer (allt ifrån "sekulär coach" till "ickereligös samtalspartner"). Drygt tio av orden var intressanta nog att värdera, vilket vi gjort enligt fyra kriterier: intuitivt begripligt; språkligt väljudande; ej oönskade associationer

eller förväxling; rimligt åtagande. Resultatet är en matris med poäng på varje namnförslag. Som arbetsnamn har vi valt Humanistisk medmänniska, men det återstår att bestämma.

REFERENSFASEN

Referensfasen har tre steg. Först bollar vi våra utkast mot en referensgrupp som består av tre personer från förbundsstyrelsen. När materialet sedan är färdigt nog för samlad granskning kommer vi ordna en remissrunda där varje lokalavdelning får möjlighet att ge synpunkter. Förhoppningsvis kan vi också inkludera en workshop på en vår- eller höstkonferens. Även juridisk granskning finns i planen.

Sista steget blir beslut hos förbundsstyrelsen: om verksamheten ska starta officiellt, vad den ska heta,

nödvändiga förtroendeposter, med mera. Vi räknar med relativt små kostnader i början, medan större budgetfrågor får tas på kommande kongress.

GENOMFÖRANDEFASEN

Efter de nödvändiga besluten är det slutligen dags att sätta igång. Utbildningar behöver bokas, broschyrer tryckas och det hela ska annonseras. Uppstarten kan lämpligen ske stegvis, med ett par lokalavdelningar som börjar innan vi etablerar verksamheten i hela landet.

Projektet drivs av Humanisterna Syd av en arbetsgrupp på sju personer. Vi kallar oss Åke Fridell-gruppen, efter en av våra medlemmar som blev svårt sjuk och uppmärksammade oss på behovet innan han dog. På sjukhus avböjde han att tala

med en präst, men i stället tog två av oss chansen att besöka honom.

Till sist en praktisk detalj. Parallellt med alla dokument och granskningar i planen har vi också ett praktiskt spår. För att lära oss på vägen har två personer i arbetsgruppen fått börja provverksamhet med bekanta, och vi har också avsatt en mindre budget för att pröva ett par olika utbildningar redan nu. Dessa praktiska erfarenheter är till stor hjälp när vi utformar rutiner och styrdokument.

Vi ser fram emot att visa mer av arbetet på nästa medlemskonferens till hösten eller våren.

Kontaktperson för humanistisk medmänniska:
Ann Widung, ann@widung.com

Magnus Timmerby, ordförande i Humanisterna Syd.

Vill du bli officiant och genomföra våra ceremonier?

Humanisterna genomför många barnvälkomnanden, vigslar och begravningar. Behovet av icke religiösa officianter ökar och vi vill kunna tillgodose efterfrågan i alla delar av landet.

Framför allt behöver vi bli fler utanför Stockholmsområdet.

Vi genomför hösten 2020 en officiantkurs över två helger i Göteborg. Första delen den 5-6 september och andra delen 3-4 oktober

Vill du genomföra och utveckla våra ceremonier tillsammans med andra officianter kontaktar du någon av kursledarna:

Irene Rune
0706-59 37 55 irenerune@outlook.com

Urban Jansson
0703-17 62 21 urban.jansson.gbg@telia.com

Din skattefinansierade andliga vård

TEMA:
Humanistisk
själavård

Av Daniel Strandlund

300 tjänster inom andlig vård existerar inom sveriges sjukvård enligt Myndigheten för stöd till trossamfund. Av dessa är mellan 30-50 heltidstjänster helt skattefinansierade, det blir runt 25 miljoner skattekronor per år till vård utan empiriskt stöd.

Sedan har vi fältproster inom försvaret och universitetskyrkan runt omkring våra universitetsstäder.

Nämnden för Andlig Vård (NAV) har uppgiften inom kriminalvården att prata existentiella frågor med kriminella. NAV läggs ut på upphandling av kriminalvård och är för närvarande under Svenska Kristna Råds ansvar.

Här är inte ens de kommunala religiösa privilegierna inräknade. Vid de kommunala krisrådets bord finns oftast en eller fler religiösa samfund representerad. Eller det monopoliet Svenska Kyrkan har över begravningsverksamheten som är starkt kritiserat av riksrevisionen. Och till sist 12-stepsprogrammet som fortfarande används för beroendevård, under maj meddelade Avstampet i Norr AB att de utbildat fler tjänstemän och offentligt anställd på Region Norr- och Västerbotten i 12-stepsprogrammet.

Var du än vänder dig under livet vid en kris står alltid skattefinansierad religion i hallen och väntar samtidigt som det är brist på evidensbaserad terapi.

Att skattemedel används på detta sätt snedvrider konkurrensen på den

fria marknaden. Varje gång staten kriver in och skattefinansierade något är det ett stort järnrör rakt in i den fria marknadens ekrar. Om du vet att du redan genom skatten betalar för en sjukhuspräst som jättegärna pratar med dig om hur Jesus hjälper personer i en kris, vad har du för incitament att söka evidensbaserad terapi eller betala för privat evidensbaserad samtals hjälp?

När krisen slagit till och kommunen aktiverar sitt krisråd, varför ska de betala för evidensbaserad terapi när de har en präst "gratis"?

Två stora problem ligger under ytan och hindrar religiös jämställdhet är enligt mig.

1. Memen om att religion är automatisk "god" och därför värd att ha och finansiera.

2. Växande statsstyre där enskilda politiker sitter med miljontals skatte-

kronor som "måste" göras av med och får då möjlighet att finansiera sina egna intressen med argument som: "bra för allmännyttan" eller "sätter kommunen på kartan".

Det första problemet är mycket enkelt att lösa. Fler personer måste engagera sig politiskt för att "späda ut" så inte en sorts världsåskådning (teism) får monopol i beslutsfattandet. Enligt Wikipedia är ca 3 % av Sveriges befolkning är medlem i ett politiskt parti. Det innebär alltså runt 300000 individer har möjlighet att påverka politiken. 300000 representerar (där en bråkdel ens är aktiva medlemmar) alltså över 10 000 000 och SvK har en hela organisation som tränar och skapar politiker (kyrkopolitiken). Då är det väldigt enkelt att en världsåskådning blir överrepresenterad i beslutsfattandet.

Det andra problemet jag ser löses genom att staten tar mindre plats i samhället. Det är inte politiken som ska sitta och bestämma vilken utbildning i 1700-tals hovdans som ska finansieras, eller vilken religion som ska ha stöd för sin verksamhet. Det är den fria marknadens uppgift, har inte en präst som predikar homofobi (eller "kärleksbudskapet") nog med medlemmar i sin församling som betalar hans lön så ska han inte ha en lön. Individer kan och borde få ta eget ansvar för vilken världsåskådning som ska få ta del av hens resurser.

Daniel Strandlund
Tf Ordf Humanisterna Norr

TEMA:
Humanistisk
själavård

Själavård i Försvarsmakten

Av Patrik Lindenfors

I nom den svenska Försvarsmakten arbetar fortfarande kristna fältpräster. Försvarets fältandaktsbok innehåller nästan uteslutande kristna andakter, böner och psalmer. År 2008 la man till tre (!) sidor med material från fyra (!) andra religioner (Buddhism, Islam, Judendom och Sikhism). Motiveringen till skevheten var denna: "Alltjämt består vår nation mestadels av kristna bekännare, vilket gör att huvudinnehållet är kristet."

Förutom detta har det framkommit via sociala medier att förband firat målgången i så kallade "baskerprov" i kyrkan, allt organiserat av fältprästen. Det är svårt att tänka sig en olämpligare ordning än att död-

strötta rekryter som precis klarat av det hårdaste prov de kommer att genomgå ska behöva röja sin livs-åskådning för att kunna slippa delta i en sådan ceremoni.

Det är dessutom emot grundlagen, som det uttrycks i Regeringsformen (2 kap. 2 §): "Ingen får av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Inte heller får någon av det allmänna tvingas att delta i sammankomst för opinionsbildning eller i demonstration eller annan meningsyttring eller att tillhöra politisk sammanslutning, trossamfund eller annan sammanslutning för åskåd-

ning som avses i första meningen." Kristna vänner av ordning har förmodligen också synpunkter om det lämpliga i att ha mösspåtagning i kyrkorummet.

Det finns tre stora problem med den nuvarande ordningen med fältpräster i Försvarsmakten.

1. Var är den sekulära humanismen? Enligt den senaste attitydundersökningen från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019) uppger 61 % av unga (16-29 år) att de inte är troende. Det här innebär att den nuvarande majoriteten av de som ska göra värnplikt eller ta anställning som soldater inte har någon som helst nytta av inne-

Fältrabbin, fältimam och fältpräst i franska försvarsmakten.

hållet i Fältandaktsboken eller av någon fältpräst. I svåra situationer behöver dessa soldater istället neutrala krishanterare med goda psykologiska insikter som kan tillgodose behoven hos icke-troende i kris. Att istället möta en fältpräst när en nära vän dött under traumatiska omständigheter kan upplevas som djupt stötande.

2. Varför så lite islam? En stor andel av Sveriges nya medborgare kommer ursprungligen från muslimska länder. Andelen svenska muslimer har därmed sannolikt stigit betydligt på senare år. Att då inte ha någon fältimam och i en Fältandaktsbok på 137

sidor enbart vika en (!) sida åt Islam speglar inte rikets nya demografi.

3. Vad har gudarna egentligen att göra i Försvarmakten? En av huvudfrågorna man måste ställa sig är vad gudarna över huvud taget har att göra i en nutida försvarsmakt. Under andra världskriget bar soldaterna i den tyska armén ”Gott mitt uns” (Gud är med oss) ingraverat på sina bältspännen. Att på det här sättet vilja ha gudarna med sig i fält är en önskan som förmodligen är lika gammal som religionen självt – se på traditionella Nordiska tankar om Valhall. (Nordisk hedendom är för övrigt en aktiv livsåskådning som

inte heller ryms i Fältandaktsboken – lång historia till trots.) Föreställningar om att ha gudarna på sin sida i krigföring är inte i takt med tiden och har efter IS härjningar kommit något i vanrykte.

Men visst, soldater behöver existentiellt stöd i krissituationer – och i en armé kan man förvänta sig många krissituationer. Men att av (begränsade) historiska skäl tillhandahålla sådant stöd bara för den minoritet soldater som är bekännande kristna är stötande. Nu när försvaret moderniseras är det hög tid att se över även denna aspekt av Sveriges krisberedskap.

Det finns några enkla åtgärder för att komma tillrätta med dagens otillfredsställande situation:

1. Anställ personal som motsvarar nuvarande fältpräster som kan tillgodose behov även för icke-kristna (t.ex. imamer, munkar/nunnor, godar/gydjor, sekulära ceremoniansvariga).

2. Gör om Fältandaktsboken så den rymmer fler livsåskådningar, inte bara för religiösa utan även för den majoritet som inte är troende. En gemensam Fältandaktsbok som bättre speglar folket som ska försvaras, helt enkelt. Det här arbetet bör givetvis inte utföras av Fältpräster, något som är fallet med dagens Fältandaktsbok.

En Försvarmakt för nutiden behöver tillgodose existentiella behov hos nutida människor. I en modern armé är det inte hållbart att luta sig mot ut skevt urval av gamla traditioner. Försvarmakten borde ta de existentiella frågorna på allvar!

Patrik Lindenfors, ledamot i Humanisternas förbundsstyrelse.

Hemvärnet diskriminerar icketroende

Av Fredrik Idevall

TEMA:
Humanistisk
själavård

Jag är engagerad i Hemvärnet och som sekulär humanist blir jag diskriminerad och illa behandlad. Jag ska ta några exempel.

I varje hemvärnsbataljon som består av ca 1 000 soldater finns en befattning som bataljonspastor. För att få bli bataljonspastor måste man vara vigd/ordinerad inom de av svenska staten erkända trossamfundet samt ha teologisk examen eller utbildning. Det innebär att jag måste tillhöra en organisation som bygger på att man tror på en gud eller är vidskeplig på ett av svenska staten godkänt sätt. Om du är hindu eller buddist kan du bli bataljonspastor.

Jag som gått utbildningar i krishantering och har mångårig erfarenhet av barnvälkommanden och begravingar kan alltså inte bli bataljons-

pastor. Vi som har en sekulär humanistisk livsåskådning erbjuds ingen "själavård". Jag har motionerat till hemvärnstinget om att befattningen bataljonspastor bör tas bort och ersättas av en personalvårdare med utbildning baserad på evidens i stället för utbildning om gud och hans vilja. Motionen stoppades tidigt i processen och kom aldrig till tinget för ställningstagande.

Min hemvärnsbataljon, liksom många andra, bedriver en del av sin verksamhet i form av religionsutövning. Varje år arrangeras en julvesper där utdelning av medaljer och annat sker. Det är alltså en verksamhet som riktar sig till alla i förbandet. Men denna verksamhet sker som namnet antyder i en kyrka och programmet är helt integrerat som en del i en gudstjänst. Som sekulär humanist kan jag naturligtvis gå dit

och stå ut med religiöst prat och påstådd magi. Jag har dock aldrig under mina tjugo år i hemvärnet deltagit. Skulle jag få en medalj, skulle jag inte kunna få den på denna årsavslutning inför mina soldatkollegor.

Under övningar har bataljonspastorer, utan förvarning, påbörjat korum. Möjligheten att välja att delta eller inte delta i denna speciella militärgudstjänst har i dessa fall inte funnits. Detta har skett utan att befäl reagerat.

Problemet med att försvarsmakten inte kan göra upp med sina traditioner och tillhandahålla en religiös neutral verksamhet kan tyckas som ett litet problem. Men det visar att staten är långt ifrån sekulär.

*Fredrik Idevall,
Humanisterna Örebro*

Försvarets själavård, ett försök till samtal

Av Patrik Lindenfors

Inför det här numret har vi försökt få svar från Försvarmakten om hur de hanterar själavården för icke-troende och soldater med annan livsåskådning, något som visade sig lättare sagt än gjort. Janna skickade mail med frågor (och påminnelser) till ansvariga, men fick bara helbyråkratiska svar tillbaka. Jag tog över arbetet och skickade istället mail med frågor till alla fältpräster som jag lyckades finna kontaktuppgifter till via nätet – drygt tio personer. En (!) svarade. En annan hänvisade till den huvudansvariga Fältprosten Jenny Ahlén, som till slut faktiskt ringde upp.

Problemet Försvarmakten har att hantera, enligt Jenny Ahlén, är att de är medvetna om problemet att de inte räcker till för alla soldaters behov, vill göra något åt det, men är mitt i utredningsprocessen för hur detta ska gå till. Ahlén leder detta arbete och har sökt samarbete med Myndigheten för stöd till trossamfund. Den som är bekant med denna myndighets arbete vad gäller stöd till en del minst sagt problematiska trossamfund blir förstås inte lugnad av ett sådant besked. Dessutom är Humanisterna inte ett trossamfund, så icke-troende blir utan själavård – igen – om arbetet skulle fortskrida på det sättet. Jag värdjade därför till Fältprosten om att involvera Humanisterna i arbetet. Vi får hoppas på positiv samverkan.

Ett av de byråkratiska svar Janna fick på sina frågor via försvaret officiella kanaler var dock detta: "Försvarmakten har för närvarande inga planer på att involvera externa aktörer i den planerade översynen av den militära själavården." Nähä? Vad är då Svenska kyrkan? Så här står det på Svenska soldathemsförbundets hemsida om Fältpastorer: "Förutsättningarna för militär själavård har skiftat beroende på internationella intressen, militär hotbild samt ekonomiska och politiska orsaker. Fram till år

2000 hade Svenska kyrkan som statskyrka en särställning. *Idag bereds samtliga inom nationens godkända trossamfund samma möjlighet att stödja den militära själavården på olika sätt*" (min kursivering). Det där sista verkar inte vara med sanningen överensstämmande. Och återigen, om man väljer att organisera Försvarets själavård enligt den principen blir den icke-troende majoriteten utan.

Så här beskriver å andra sidan Svenska kyrkan själva sin militärpastor Igge Alenius verksamhet på kyrkans hemsida: "Militärpastorn finns till för alla inom Eksjö garnison, civil som militär, för kristna och andra troende *samt ateister*. Militärpastorn kan vara behjälplig med samtal, råd, undervisning med mera. Det kan handla om tro, familj, ensamhet, etik, med mera som berör oss människor" (min kursivering). Inga andra trossamfund är involverade, något som förstås medför ett problem. Vem vill i en stund av djupaste sorg behöva tampas med en präst?

Präster som arbetar praktiskt inom Försvarmakten gör förmodligen så gott de kan utifrån de förutsättningar de har. Eftersom regelverket inte är helt klart kan det här ibland få olyckliga konsekvenser, något vi skriver om i andra artiklar i det här numret. Plötsligt kan en

rekryt eller hemvärnssoldat befinna sig i en religiös ritual, helt utan förvarning eller eget val. Det är förstås oacceptabelt och faktiskt något som strider mot grundlagen – ingen ska behöva skylta med sin tro eller o-tro, till exempel genom att tvingas lämna en sådan sammankomst.

Vissa präster hanterar situationen bättre än andra. Så här skriver den enda fältpräst som svarat på mitt mail: "Själavården får en mer allmän karaktär vid samtal med någon som inte delar en kristen livsåskådning men är samtidigt ett samtal som är informerat av mina utgångspunkter. Därför behöver jag dels klargöra hur jag tänker och ännu mer bidra till att den jag samtalar med får formulera sig och ibland undersöka sina egna synsätt. En utgångspunkt från min sida är att olika synsätt kompletterar mer än de konfronterar varandra och därför behöver värdas. [...] Att leda en begravning i en annan ordning än den jag är dedikerad för är inte möjligt. Det blir nödvändigt att hitta en annan lösning. [...] En som i livet inte vill befatta sig med kyrkans tro och traditioner ska respekteras för det. [...] Samtalspartners behovs. Många och olika."

Det sista är vi helt överens om och något vi får hoppas förändringsprocessen leder till. Ett problem är dock att Svenska kyrkan betalar fältprästernas lön i den nuvarande ordningen. Det här är något till exempel Humanisterna inte har möjlighet till. Svenska kyrkan fick enorma landegendomar då kyrkan skildes från staten och har således gott om resurser. Andra samfund har skralare möjligheter att själva finansiera själavård inom Försvarmakten, något som behöver beaktas när man organiserar om verksamheten.

Igge Alenius

Patrik Lindenfors, ledamot i
Humanisternas förbundsstyrelse

HUMANISTISK SJÄLAVÅRD I DEN NEDERLÄNDSKA ARMÉN

TEMA:
Humanistisk
själavård

Av Janna Aanstoot

Stephan van Haasteren, 34, kallar sig ”humanist chaplain”, eller ”spirituell vårdare”, ”själavårdare” och arbetar i den nederländska armén. Han hjälper soldater som undrar över livets mening, som känner skuld över att ha skjutit en fiende eller har ångest för att de aldrig får träffa sin familj och är rädda att dö. Han hjälper dem som sett en kamrat dö eller som har hittat en massa ihjälskjutna barn i fält.

EN SJÄLAVÅRDANDE ÖLDRICKARE

Stephan arbetar i uniform med tre stjärnor på rockslaget. Han räknas som civil i uniform. Han är inte kapten men har en kaptens lönegrad. Han är ungdomlig och vältränad, grabbig men inlyssnande: en kombination som han tror gör honom bra på sitt jobb. Han kan ta en öl med grabbarna. Han dricker mycket kaffe. Han sliter svett med soldaterna i gymmet på en ubåt, han småpratar med soldaterna om flickvännerna hemmavid. Han jobbar ständigt, lyssnar ständigt. Som rådgivare är han lugn och ser små tecken, frågar hur det är fatt, får folk att tänka och ger råd. 30% av de humanistiska rådgivarna inom armén är kvinnor, de har särskilda

utmaningar i den grabbiga armémiljön som Stephan är glad att han slipper. Kärleksbrev under dörren och oönskade smekningar har han hittills sluppit. Det blir ensamt för soldater ute i fält. På Stephans arbetsrum har han ett litet bibliotek med filosofiska och etiska böcker för utlån, ett litet bordpingisnät är uppsatt i mitten av ett vanligt samtalsbord, här kan man sitta i sköna fåtöljer och hänga om man vill snacka av sig ifred.

HUMANISTISKA RÅDGIVARE – EN SAMTALSPARTNER MED ETISK KOMPASS

Stephan är en av de 38 humanistiska rådgivare/vägledare som är anställda inom den nederländska armén. Ingen humaniströrelse kommer i närheten av att vara så aktiv i samhället som den nederländska. Redan efter kriget, när det ordnades arbetsläger för att bygga upp landet insåg armén behovet av att ha någon som lyssnade på soldaterna som slet. 1962 började det nederländska humanistförbundet att samarbeta med landets armé för att utbilda ickereligösa vägledare för soldaterna att tala med i händelse av kris. Idag har armén nästan samma mängd humanistiska rådgivare

(38st) som protestantiska (45) och katolska (43) präster. Dessutom finns där rabbiner (3), hinduer (3) och imamer (4).

Men varför behovet av humanistiska rådgivare? Har den nederländska armén inte kuratorer och psykologer? Jodå, det finns både socialarbetare, kuratorer och psykologer inom armén men själavårdarna har en unik position. De humanistiska rådgivarna är inte anställda av armén utan av det Humanistiska förbundet. Rådgivarna är oberoende och pålitliga. De behöver inte lyda order och har ingen skyldighet att anmäla oegentligheter bland soldaterna till högre befäl. De har samma absoluta tystnadsplikt som prästerna, vilken också gäller juridiskt vid exempelvis vittnesmål. Den humanistiska vägledaren fungerar som en fristad där man kan tala om vad som helst utan risk för repressalier och få hjälp att hantera jobbiga situationer/perioder, särskilt i utlandstjänst.

Vårdpersonalen måste man specificera ett problem för och de letar efter en bot. Psykologen har skyldighet att föra vidare om hen anser soldaten olämplig men den humanis-

tiska vägledaren lyssnar och fungerar som en samtalspartner med etisk och moralisk kompass.

HUMANISTISKA PREDIKNINGAR OCH ANDRA ARBETSUPPGIFTER

De individuella konsultationerna är långt ifrån de enda arbetsuppgifterna Stephen har som humanist i fält. På söndagar är det dags för ”predikan”. Stephan inleder med att tända tre ljus. Ett för att minnas fallna systrar och bröder. Ett för att tänka på alla kollegorna i samma sats. Ett för att minnas människorna därhemma. Soldaterna har möjlighet att tända sina egna ljus också, för att fokusera tankarna. Stephen har förberett programblad med dikter, sånger och citat. Programbladen blir samlarobjekt i plutonen han arbetar i. De tittar på videosnuttar för att initiera tankar kring något ämne. Han sätter på musik och ber dem tänka på något ämne: Vad gör jag för mina kära? Varför är jag här? Han problematiserar de anhörigas roll hemmavid, han pratar om det tunga de sett ute i fält tillsammans.

Han predikar INTE humanism utan talar om LIVET och DÖDEN. Det gör inte heller de flesta av hans religiösa kollegor. De som predikar dogmer och läser

långa bibelstycken blir inte långlivade ute i fält. Predikningarna ska passa alla som lyssnar.

Andra uppgifter för rådgivaren är att hålla alla de ceremonier som kan bli aktuella: minnesceremonier, vigslar och begravningar. Rådgivaren arbetar också proaktivt med etiska workshops och föreläsningar, de håller i jobbiga debriefingar och blir alltid inbjudna till teammöten kring enskilda sjuka soldater. Om någon stupat kan det bli vägledaren som får i uppgift att tala med släkten.

HUMANIST I PRÄSTPOSITIONER

Det är inte bara armén som sett behovet av de humanistiska vägledarna. Präster finns representerade i flera offentliga verksamheter utanför kyrkan i Nederländerna, såsom i hälsovården och på fängelserna. På detta sätt liknar Sverige och Nederländerna varandra. Runt halva populationen i båda länderna anser sig vara agnostiker/ateister (Eurobarometer survey 2019) men de själavårdande instanserna vilar av tradition på religiös grund. I ett sekulärt samhälle är detta inte oproblematiskt. Nederländerna har tagit konsekvensen av det låga troendet i landet och har i dessa prästpositioner också till-

satt humanistiska vägledare. På detta sätt kan människor i svåra situationer få en hjälp som är i linje med deras livssyn. För den som vill läsa mer om hur man vägleder på sjukhus.

GEDIGEN UTBILDNING FÖR ETT STIMULERANDE MEN TUNGT JOBB

För att bli humanistisk rådgivare i armén krävs att man klarar fysiska och psykologiska test och passerar säkerhetsklassningen. Sedan krävs en Masterexamen i humanistiska studier: man läser sociologi, psykologi och socialantropologi, man läser om counselling-tekniker, samtalsmetodik och krishantering, religionsstudier och internationella relationer, med mera. Allt som allt har man en gedigen minst treårig utbildning som i många fall bekostas av armén själva.

Hur gör man själv som vägledare då för att orka med detta stimulerande men tidvis väldigt psykiskt påfrestande jobb? Jo, Stephens tips är att sporta, meditera, prata med en kollega, kolla TV, ta en öl för mycket och fortsätta att fortbilda sig.

Janna Aanstoot, ledamot i Humanisternas förbundsstyrelse

FÄLTHUMANISTENS ARBETSUPPGIFTER:

- individuella konsultationer
- initiera etiska grupparbeten, debriefingar och workshops
- hålla reflektionsceremonier (predikningar)
- anordna minnesceremonier
- vara officiant vid begravningar och bröllop
- delta i medicinska teammöten kring enskilda sjuka soldater
- tala med släkt i händelse av att en soldat stupat i tjänst

Officiantutbildning 2019

TEMA:
Humanistisk
själavård

Av Urban Jansson

I höstas genomfördes liksom tidigare år en utbildning av nya officianter. Denna gång provade vi en helt ny lokal, belägen på Hisingen i Göteborg. Alla elever tyckte det var ett perfekt ställe, varför vi även nästa gång kommer att hålla till på samma ställe. Det är Humanisterna Västs ordförande Jan Sjöö, som ordnat ett hus i mitten av ett bostadsrättsområde. Bra lokaler är viktigt för att skapa trivsel i gruppen och att alla skall känna sig trygga då man framför sina ceremonier.

Totalt 13 elever från olika delar av landet hade kommit för att utbilda sig till officiant. Några av eleverna hade redan innan kursen bestämt sig för vilka av våra tre ceremonier de skulle ägna sig åt. Några var intresserade av alla tre ceremonierna och några hade bestämt att hålla sig till en eller två.

Pedagogiken är enkel. Första helgen som var i oktober gick vi igenom teorin kring de olika ceremonierna. Eleverna fick även en del uppgifter att lösa i mindre grupper. Uppgifterna handlade bland annat om kniviga situationer man kan ställas inför som officiant. En del av uppgifterna skapade mycket debatt, vilket är utvecklande för både elever och oss lärare. Under söndagen fick eleverna välja ut två ceremonier

man ville genomföra helgen i november. Som förberedelse skapade vi tvåmannateam där man fick intervjua varandra – en spelade officiant och en spelade ”kund”. Begreppet ”kund” använder vi för att beskriva föräldrarna till ett barn i samband med ett barnvälkomnande, ett par som önskar viga sig eller anhöriga i samband med en begravning.

Under den andra helgen, som genomfördes fyra veckor efter den första, var fokus på att alla elever skulle genomföra två ceremonier var. Under ganska realistiska former möblerade vi lokalen så att det såg ut som ett kapell med närvarande gäster då begravningarna genomfördes. Vi hade även rekvisita så att namngivningar och vigslar kunde genomföras med rätt stämning. Eleverna gjorde väldigt fina ceremonier och vi uppmärksammade några som lagt ned mycket fint förberedelsearbete.

Merparten av ceremonierna blev tyvärr begravningar, vilket kan vara lite tungt att närvara på. Därför bröt vi av med en liten utflykt på söndag förmiddag. Vi tog en gemensam promenad upp till Rambergets topp, där man kan se hela Göteborg. Frisk luft och lite motion gjorde att vi orkade med alla elevernas ceremonier.

För att eleverna skall ha möjlighet att lära känna varandra lite bättre hade vi under lördagskvällarna en liten måltid då vi åt buffé i lokalen. Första kvällen sjöngs det tillsammans och andra kvällen hade vi bland annat lite frågesport.

Det allra sista på kursen är utvärdering. Irene Rune och undertecknad fick bra feedback från eleverna. Eleverna på kursen 2018 var missnöjda med lokalen vi hade i Stockholm. Detta hade vi åtgärdat och fick överlag mycket bra omdömen.

Sedan 2013 har Irene och undertecknad ansvarat för utbildning av nya officianter. I snitt har det blivit cirka 13 elever per tillfälle. Sammanlagt har Humanisterna knappt 50 officianter runt om i landet, men det finns ställen i Sverige där det fortfarande saknas officianter. Planen är därför att vi kör en exakt likadan kurs i september och oktober i år. Närmare tio personer har i dagsläget betalat in kursavgiften och det finns plats för ytterligare intresserade elever. Är du intresserad kan du skicka ett mail till:

ceremonier@humanisterna.se

*Urban Jansson, handledare för
Humanisternas officiantutbildning.*

En värdig begravning för icke religiösa

TEMA:
Humanistisk
självvård

Av Leif Domnéus

Kristendomen postulerar att det finns en gud som skapade människorna. Det är absurt. Sanningen är förstås att det är människorna som skapade gud.

Viljan att förstå det oförklarliga alstrar ett behov som inbjuder till den sedan årtusenden felaktiga föreställningen att något övermänniskt väsen håller i de trådar där vi människor sprattlar som marionettfigurer.

Jag ser det snarare som en tombola på ett nöjesfält. Tanten som snurrar det gnisslande plåthjulet och öppnar luckan. Jag och de andra snoringarna trevar blint med fingrarna och fiskar upp en lott. Nästan alla drar en nitlott medan någon blir en lycklig vinnare och får en chokladask, alternativt en gosig nallebjörn.

Livet är som ett lotteri, kort och gott.

Under min numera 75-åriga levnad har jag arbetat med kommunikation och kultur i olika former. Efter handelsstudenten och en snabb karriär på annonsbyrå med uppdrag i USA följde en längre tid som kommunal kultursekreterare på chefsnivå. Vidare som radiopratare med

eget rikstäckande musikprogram och journalist med bland annat två chefredaktörstjänster och mängder av frilansuppdrag. Skrivandet fortsätter än i dag, exempelvis på DN:s Namn o Nytt-sida samt diverse kvalitetsmagasin.

Från sommaren 2019 har jag även arbetat som borgerlig officiant vid icke religiösa begravningar, förutom namngivningsceremonier och bröllop. Detta efter att ha genomgått Humanisternas sakkunniga officiantkurs. Trots att min yrkesbana mestadels bestått av spännande och innehållsrika uppdrag ser jag officiantuppdraget som det kanske mest meningsfulla.

Varför? Svaret ryms i den sekulära humanismens tre grundpelare: Förnuft. Omtanke. Ansvar.

Förnuftet säger mig att man bara bör tro på sådant som det finns förnuftiga skäl att hålla för sant. Just den grundtes som filosofen och gudsförnekaren Ingemar Hedenius använder sig av i sin kontroversiella och ögonöppnande bok *Tro och vetande*. Den utgavs 1949 och gav upphov till en flammande debatt om religionens negativa roll i vårt alltmer sekulariserade samhälle. För

att vara en duglig officiant krävs en självklar ateistisk grundsyn. Man måste helt enkelt tro på det man gör.

Omtanke innebär att man bryr sig; att visa respekt och uppmärksamhet för de personer man möter. Oavsett det handlar om nära och kära eller individer man har fått i uppdrag att hjälpa och stötta. Omtanken kan i många fall faktiskt liknas vid en terapeutisk metodik. Även detta är ett grundkrav för en seriös och inkännande officiant.

Ansvar för våra handlingar, goda eller onda, vilar alltid på oss själva. Som sekulär humanist ser jag detta som självklart. Med andra ord fungerar det utmärkt att tro på och verka för godhet utan att tro på någon gud. "Ske guds vilja" och "Inshallah" (om gud vill) är för mig ett sätt för människor att avsvära sig detta egenansvar.

Varje ceremoni börjar med ett kontaktskapande mellan de närmast sörjande och officianten. En del anser att detta planeringsmöte kan ske via telefon. För mig otänkbart. Närbkontakt vid personligt möte är ett måste för att jag skall få en både känslomässig och konkret bild av den avlidne och de efterlevande.

Tillsammans komponerar vi en sammanhållen ceremoni som innehåller en positiv och karaktärsbeskrivande levnadsteckning. Detta underlag formulerar jag till en minnestext som de berörda får läsa, kommentera och ändra tills dess att vi är helt överens. Minnen som framkallar leenden och ibland även skratt fungerar avslappnande och är till nytta. Finns speciella önskemål i testamentet eller Vita Arkivet skall

detta förstås följas. Vilket självfallet även gäller de musikaliska inslagen och eventuella dikter.

Livet igenom har jag respekterat humanistiska ideal, som inbegriper ett klart förnuft, omtänksam kärlek samt ansvarstagande medmänsklighet. Fritt från inslag av gudadyrkan eller övernaturlighet. Därför anser jag det synnerligen angeläget att det finns alternativ till kyrkliga ceremo-

nier. Alltför många icke troende i vårt land begravs i kyrka med präst och guds ord som sista hälsning. Tradition och konvention, javisst. Men även vanhedrande.

Den borgerliga ceremonin utgör en värdig begravning för den icke religiösa.

Leif Domnérus, journalist

Konfirmation av livet och vuxenblivandet

Av Janna Aanstoot

Vi hamnar lätt i diskussioner om ord och dess värden.

Vad då konfirmation? ”Konfirmation ÄR ett religiöst ord, man konfirmerar sitt dop och sitt medlemskap i kyrkan”.

Men så behöver det ju inte vara. Vi kan göra ordet till vårt eget. Vi kan konfirmera att vi är de vi är. Vi kan konfirmera att vi inte längre är de vi var. Vi kan konfirmera att vi är människor och medmänniskor. Vi kan konfirmera att vi är vid liv.

För den humanistiska konfirmationen handlar om allt detta. Om den vi är och den vi vill vara, om att vara människa och medmänniska, om att prata om livet, etiken, vuxenlivet och allt det fascinerande däremellan.

För några veckor sedan skickade organisationen Suicide Zero ut en liten handbok som de kallar ”Livsviktiga snack”. Jag fick den i brevlådan för att jag har en liten glad dotter i uppstudsiga tofsar som snart

ska fylla 9. På bokens baksida står att läsa: ”... för dig som är förälder till en 9-12-åring. Forskning visar nämligen att ju tidigare dina barn lär sig att uttrycka sig och prata om känslor, desto bättre klarar de av tonårens (och livets!) stora utmaningar.”

Varje år försöker 5000 unga tjejer och killar att ta sina liv. Det är bland annat därför som den humanistiska konfirmationen är viktig. Att under en vecka få träffa andra ungdomar att stöta och blöta tankar om livet med. Forma sina tankar och åsikter om världen, få pröva och ompröva. Få testa vem man vill vara, vad man tycker och vad det skapar för reaktioner hos andra.

Som handledare finns vi på lägret för att starta samtal, för att vara bollplank, för att visa på olika sätt att vara människa. Det finns många rätt, många vägar att gå. Längs alla vägar finns medmänniskor att fråga om hjälp och att hålla i handen.

Även ”fel” vägar lär oss saker om oss själva, världen och livet.

Samtalsämnena under lägren varierar utifrån deltagarnas önskemål. Vanliga teman är ”Identitet”, ”Rätt & Fel”, ”Mänskliga rättigheter”, ”Genus & Kön”, ”Livssyn & Tro”, ”Kärlek & Sex”, ”Rasism och Intolerans”, ”Framtid & Utveckling”. Däremellan äter vi för mycket godis och mat och deltar i gruppaktiviteter som lär oss samarbeta och lär oss saker om varandra. Ungdomarna får visa vilka de är och vad de kan och kanske får de vänner för livet?

Vi predikar inte på våra konfirmationsläger. Vi önskar att alla ungdomarna som vi träffar växer upp till nyfikna, förnuftiga, modiga, medkännande medmänniskor som hittar sin alldeles egna väg genom livet. Flera av dem blir härliga humanister. En del blir kanske härliga något annat. Alla är de hjärtligt välkomna som medlemmar i vårt förbund när och om de vill. Flera kommer tillbaka några år senare som handledare och vägleder nya ungdomar.

Det är vår förhoppning att de alla kommer att välja Livet och förstå att vi skapar vår egen mening tillsammans med andra och att vi kan finna styrka i oss själva och i varandra. Att vi blir bättre människor genom att lyssna och förstå och att vi har rätt och möjlighet att uttrycka oss så att andra människor lyssnar och förstår oss.

Janna Aanstoot

Tidigare högtidstalare vid den humanistiska konfirmationen vid Valla folkhögskola samt i år konfirmationshandledare för första gången.

TEMA:
Humanistisk
själavård

Den ockuperade andakten

Av Staffan Bergström

Det brukar vara territorier eller landområden som är ”ockuperade”, då av främmande makt. Men kan ett ord eller ett begrepp bli ockuperat i meningen att det får en viss innebörd - av yttre dominerande påverkan - som blir förhärskande? En förhärskande innebörd uppstår ju om ett ord av inflytelserika krafter med eftertryck, och ofta, ges denna innebörd. Vi brukar ju tala om ordets makt.

Själva ordet andakt är intressant. Det kommer av lågtyska andacht som besläktat med verbet andenken, dvs. att tänka på något. Det likartade svenska ordet andäktig finns också på tyska: ”Andächtig”. Ordet finns också på danska (andagt), och på nederländska (aandacht).

Går man till Wikipedia finner man två skilda betydelser av begreppet andakt:

1. högtidlig känsla av fridfull vördnad med tankarna samlade, t.ex. i de båda uttrycken ”försjunka i andakt” och ”Ät med andakt, barn!”
2. stilla bön, mindre gudstjänst, t.ex. i uttrycket ”Andakten varade i tjugo minuter.”

Enligt Svensk Ordboks information om ordets etymologi kan ordet andakt i den första av dessa betydelser intressant nog härledas ända tillbaka till 1621, medan dess andra betydelse kommer nästan ett sekel senare. Idag är dock den senare betydelsen helt dominerande (förhärskande) och enligt Wikipedia förstås vanligen en andakt som ”en enkel form av gudstjänst som kristna uppmanas att, enskilt eller i grupp, fira dagligen. Ska innehålla bibelord, annars räknas det ej som andakt.”

Carl Gustaf Olofsson kommer in på liknande tankar i sin nyutkomna bok

”Existentiell livssyn - kristen tro?” och i sin egen artikel på nästa sida. Många humanister har en kristen barndom med uppbrott från tidigare övertygelser, men ser beröringspunkterna, framförallt etiskt, mellan den kristna tron och den sekulära humanismen.

Är meditation andakt? För mig är det självklart. På samma sätt är radions Tankar för dagen ofta inbjudande till mera reflektioner och mera andakt än morgonandakten. Varför kunde inte Morgonandakten införliva Tankar för dagen och kanske bli tankeutbyte från en dags andaktsförrättare till en annan? Nyligen kunde vi läsa om att yogameditation inte bör tillåtas i kristna kyrkor. Är det en andakt som inte passar i den svenska kyrkan? Men vem har egentligen patent på vilken sorts andakt?

Under åren som gått har jag ofta funderat på hur politiskt engagerade nära vänner som är troende kristna lyckas skapa en rågång mellan troende och icke-troende. Det har fört mig att intressera mig för vad religiösa begrepp egentligen står för. Vem är kristen? Och vem är rättroende? Påve Franciscus har ju sagt att ”Det är bättre att vara en uttalad ateist än en hycklande katolik!”

Mitt intresse för den religiösa semantiken förde mig till att utmana biskopen i Visby, Thomas Petersson, i ett estradsamtal med rubriken Tro möter tro – vad betyder det religiösa språket? Det blev ett tankeväckande samtal arrangerat av Humanisterna Gotland den 23 oktober 2019, som videofilmades och finns på Youtube.

Temat ”Tro möter tro” hade förstås syftet att utröna om det finns beröringspunkter mellan kristen tro och sekulär humanism. Våra ledord inom

Humanisterna – Förnuft, Omtanke, Ansvar – borde ju kunna stämma med mycket i den kristna tron. Ett av ledmotiven i diskussionen blev därför begreppet ekumenik som kan betyda ”hela den befolkade världen” eller ”all gemenskap”.

Min ekumeniskt tänkta fråga till biskopen var: kan troende av olika sorter ha andakt tillsammans? Mera konkret: kunde svenska kyrkan inbjuda till exempel muslimer på Gotland att utnyttja kyrkor för andakt? På det svarade biskopen obetingat Ja! och refererade till sitt tidigare domprostskap i Växjö stift, där muslimer inbjudits att utnyttja kristna kyrkorum. När estradsamtalet sedermera refererades i den gotländska lokalpressen blev det kalabalik med uttryckning av pressansvarig vid Visby stift som förnekade att biskopen hade menat att muslimer kunde nyttja kristna kyrkorum, trots av vi ju hade videobevis på vad han sagt.

I estradsamtlets slut framförde jag tanken på en riktigt bred och vidsynt ekumenik där alla kunde känna sig välkomna, kanske till och med sekulära humanister. Jag lanserade begreppet bekännelseöverskridande ekumenik med innebörden ”villkorlös andakt”. Det hade biskopen aldrig hört talas om men lovade auditoriet att ta upp begreppet vid nästkommande biskopsmöte.

Kanske kan ockupanterna av begreppet andakt i en framtid av villkorlös andakt öppna andaktsrummen även för oliktankande? Eller är det läge för att citera Dr. Relling i Ibsens ”Vildanden” och sucka ”Fan tro’t!”

*Staffan Bergström,
Professor i nationell hälsa,*

Ansvar och flykt

- en existentiell realitet bortom frågorna om religiositet och ateism

Av Carl-Gustaf Olofsson

Genom en analys av vårt förhållande till "samvetets, hjärtats och sanningens röster" ska jag försöka visa på en viktig existentiell problematik som vi alla lever med oberoende av vilken livstolkning vi håller oss med. Dessa existentiella realiteter gäller i samma utsträckning för ateister och sekulära humanister som för traditionellt kristna, superliberalt kristna, sunnimuslimer, shiamuslimer, buddhister, new-ageare. Om jag lyckas antyda grundproblematiken så pass att det uppfattas som ett problem värt att tänka över så är jag nöjd.

1. ANSVARIGHETSTESEN

Jag ska börja med vad jag kallar ansvarighetstesen. Den har två sidor, en positiv och en negativ.

Den **positiva** sidan kan sammanfattas i följande påstående: Ett ansvarigt förhållande till samvetets, hjärtats och sanningens röster är av grundläggande betydelse för våra möjligheter att växa och mogna som människor, för att utveckla och fördjupa våra viktiga relationer, för att

en grundupplevelse av mening, förundran och hemhörighet i tillvaron ska kunna utvecklas och fördjupas. Och inte minst, det är avgörande för att underhålla en inre process av integration och mognad.

Dessa **positiva** konsekvenser är oberoende av vilken religiös eller sekulär livstolkning vi håller oss med. Vad jag kallar ansvarighetens hållning innebär att ta dessa inre krav på allvar. Det innebär att i livets konkreta omständigheter försöka handla utifrån dessa inre krav. Ibland handlar det om att stå emot

starka impulser att skada. Men vi kommer av olika skäl ofta att svika och låta bli att handla - och ibland handla utifrån destruktiva impulser.

Då **innebär** ansvarighetens hållning att stå kvar i upplevelsen "av vad jag borde ha gjort", "vad jag borde ha sagt" - och "vad jag inte borde ha gjort" när de starka känslorna tog över scenen. Det medför alltid att möta smärtsamma känslor av feghet, att ha svikit, nederlag. Och ofta en krackelerande självbild. Detta kan vara tufft! Ibland väldigt tufft! Därför finns det alltid en frestelse att förneka och lägga locket på. Om vi lyckas fly från dessa smärtsamma känslor så får det obevekligt negativa konsekvenser för vår inre värld och för våra relationer i vid mening.

Den **negativa** sidan av ansvarighetstesen kan sammanfattas i följande påstående: Om vi lever i "flyktens hållning", dvs att vi förnekar att det har någon betydelse för våra liv - och vår omvärld - hur vi förhåller oss till samvetets, hjärtats och sanningens röster, så kommer dessa rös-

ter att bli allt tystare - och kanske tystna helt. Våra möjligheter att växa och mogna som människor kommer att blockeras. Viktiga relationer kommer att urholkas. Dova känslolag av meningslöshet och avskurenhet från livet kommer att att växa sig allt starkare.

I sämsta fall försöker vi döva dessa obehagliga känslor med droger, våld och destruktiva handlingar. Och - inte minst viktigt - flyktens hållning ger näring åt en process av deformation av vår inre värld.

Dessa **negativa** konsekvenser är oberoende av vilken sekulär eller religiös livstolkning vi håller oss med.

2. VIKTEN AV METARÖSTER

Samvetets, hjärtats och sanningens röster har utifrån det existentiella perspektiv jag gör mig till tolk för inte någon absolut karaktär. Det är en inre uppfordran att bidra till det gemensamma med min uppfattning om rätt, sanning och rimliga problemlösningar. Man kan säga att förutsättningen för att utveckla såväl våra personliga relationer som att tillsammans bygga ett alltmer rättvist och ekologiskt hållbart demokratiskt samhälle - är att vi ärligt och ödmjukt bidrar till den kollektiva dialogen med våra uppfattningar om vad som är kloka och rimliga lösningar på de problem som kommit i vår väg.

När man i traditionell kristen tros-tolkning talar om dessa inre röster som guds röst inom människan så tenderar man att göra det som tagit form i sin inre värld till absoluta sanningar. Guds röst kan man inte kompromissa med! Detta är både fel och farligt. Mitt bidrag kan då inte sättas in i en kritisk, kollektiv dialog.

När denna absolutistiska syn an-

vänds av karismatiska ledare kan det användas för att underminera förmågan att lyssna till och följa dessa egna inre röster hos de som ser upp till denna ledare. Detta är direkt destruktivt!

Det finns också vad man kan kalla en metaröst. Den viskar att det är viktigt att jag bidrar till det gemensamma med min röst; att min röst kan möjliggöra bättre problemlösningar än som skulle varit möjligt annars. Detta oavsett om jag kanske i långa stycken har fel. Denna metaröst säger också att om jag vågar ge mitt bidrag så kommer jag oavsett resultatet att bli rakare i ryggen.

3. PRECISERING AV VÅRA INRE RÖSTER

Jag är medveten om att uttrycket "samvetets, hjärtats och sanningens röster" är oprecist. Men jag har inget bättre. Det är motiverat att säga något om de tre komponenterna i denna tredelning.

"Samvetets röst" är mycket summariskt ett inre krav att säga "nej" och agera mot det man upplever som fel och orätt.

"Hjärtats röst" gäller ideer som om de omsätts i handling kan bidra till positiva förändringar - i privatlivet eller på samhällsscenen. Det kan gälla att förbättra en kärleksrelation, mer rättvisa på det lokala eller globala planet - och i det riktigt stora - bidrag till att rädda världen.

"Sanningens röst" är ett inre krav att sträcka sig efter sanningen även när det innebär att ifrågasätta invanda föreställningar och övertygelser. Det kan också beskrivas som ett inre krav på intellektuell redbarhet.

Jag menar att denna tredelning är viktig. Det är t.ex. inte helt ovanligt att vi med hänvisning till samvetets

röst sviker hjärtats röst. Vi är komplicerade! Det är inte självklart enkelt att hantera de spänningar som kan uppstå mellan dessa tre "röster" i vår inre värld. Vi behöver bolla och prata med andra människor om de moraliska dilemman vi hamnar i.

Vi lever alla med dessa inre röster. De kan vara mer eller mindre tydliga. Ibland är det tyst. Då är det viktigt med stödet från tydliga regler och lagar om rätt och fel för att vi inte onödigtvis ska ställa till det för oss själva och andra.

Att förhålla sig till de inre krav de formar är ibland lätt och närmast självklart. Sedan händer saker som gör livet dramatiskt och ibland plågsamt. Plötsligt befinner vi oss vid vägskalet där ett aktivt handlande utifrån de inre krav som tagit form innebär risker! Kanske stora risker! Jobb, viktiga relationer, position i ett parti etc. Vi behöver i sådana lägen kloka människor och sammanhang där vi kan bolla och få stöd.

I utsatta livsomständigheter kan det handla om att riskera livet. Under såväl nazismens som stalinismens herravälde innebär det en omedelbar risk för liv och lem att stå upp för rätt och sanning. Och så är det tyvärr på alltför många håll i dagens värld.

*Carl Gustaf Olofsson
styrelseledamot i Humanisterna Kalmar
författare till boken "Existentiell livssyn -
kristen tro?" (1999, 2014 och 2020).*

PS. Detta är en nedkortad version av en del av föreläsningen "Ansvar och flykt. Om synd och nåd bortom det materiella och övernaturliga". Om man vill läsa föreläsningen i sin helhet kan man googla rubriken. Den finns som blogg och video på internet. DS.

Det evangelikala USA stöder Trump i hans attack mot abortlagstiftningen

DEBATT

Av Staffan Bergström

Donald Trump har sedan länge en andlig rådgivare och själsörjare, den 53-åriga tv-predikanten Paula White. Hon har blivit beryktad genom sitt försvar för "sataniska missfall" i en gudstjänst där hon yttrade följande: "I Jesu namn befäller vi alla sataniska havandeskap att sluta i missfall! Vi förklarar att allting som har skapats i dessa sataniska livmodrar måste sluta med missfall!"

I den högerkristna abortfientlighet som utbreder sig i Trumps USA är hoten mot gynekologer som utför aborter alltmera skrämmande. Läkare har skjutits ihjäl utanför kyrkor när de besökt mässan. I flera delstater stängs nu många abortkliniker och gynekologer kommer att hotas av fängelse om de - på den enskilda kvinnans uttryckliga begäran - avbryter graviditeten. De enskilda kvinnorna som är oönskat gravida måste resa till andra delstater eller utomlands. Redan nu ökar mödrars död i USA mer än i något annat höginkomstland: mellan 2000 och 2014 ökade mödradödligheten i USA med närmare 27 %.

Från antiabortrörelsen inom den fundamentalistiska kristna högern kom förra året i delstaten Ohio framfördes en extrem syn på "Rätt

till liv". Där signerade guvernören Mike DeWine den 11 april 2019 de beryktade "heartbeat bill", dvs det lagförslag som gör abort olaglig så snart man på ultraljud ser fosterhjärtat slå. Detta kan ske så tidigt

som i vecka 6-7 i graviditeten, det vill säga ofta innan kvinnan är medveten om att hon är gravid.

Men det kan bli värre än så! Under våren 2020 avgör Högsta Domstolen om Louisiana blir den första delstaten i USA som inte utför några legala aborter överhuvudtaget. För närvarande utförs ca 10 000 legala aborter i denna delstat. Domstolen

ska avgöra om Louisianas "Unsafe Abortion Protection Act" är förenlig med USA:s konstitution.

Men "Rätt till liv"-rörelsens kvinnofientlighet stannar inte där. För ett par veckor sedan kom ytterligare ett lagförslag i Ohio från samma kristna höger. Det innebär att gynekologer vid upptäckt av s k ektopisk graviditet (utomkvedshavandeskap) skall göras skyldiga att skala loss utomkveds-embryot och transplantera det (!) till livmoderhålan. Om gynekologen motsätter sig detta kan han eller hon dömas till fängelse för barnamord.

Detta innebär i klartext att ett utomkvedshavandeskap anses innebära att ett "barn" har avlats och att ett avlägsnade av detta innebär att ett barns rätt till liv kränks. Frånsett att det tekniskt sett är närmast omöjligt att "transplantera" ett utomkveds-embryo till livmoderhålan är själva operationen livsfarlig. Lagförslaget visar hur långt en kristen fundamentalism kan gå i livsfarliga ingrepp (för kvinnan) för att försvara utomkvedshavandeskapets okränkbarhet.

*Staffan Bergström,
Professor i internationell hälsa*

Vad är okränkbart, vad är heligt?

DEBATT

Av Kjell Sundberg

Anna Bergström och Per Dannefjord hade i Humanisten 1/2020 ett inlägg om religionen, som tog avstamp i Durkheims beskrivning av religionens elementära former. Deras inlägg är genomtänkt och öppnar nya perspektiv, främst genom att ta upp begreppet heligt och heliggjort. Inlägget visar på misstaget att tro att det inte finns något heligt bara för att vi inte tror på någon gud. De utmanar ytterligare med ett oväntat påstående: Att bekämpa religion i sig är meningslöst eftersom det religiösa tänkandet finns i oss alla...”

Anna och Per lämnar vår vanliga religionskritik, som fokuserar på invändningar mot logiska motsägelser och exempel på historiskt passerade fenomen. De lämnar också åt sidan sådana fenomen som lika gärna kan vara resultat av extrem nationalism som religiös fanatism. Jag tror att de ser religion som ett medel att organisera en social gemenskap och få den att hålla samman.

Även om vi sekulära humanister vill vara toleranta så finns det även för oss en gräns. Det finns tankar vilka bör vara skyddade från angrepp. De blir därigenom absoluta /oantastliga/ okränkbara/heliga. Vi anser t.ex. att barn inte ska pådyvlas föräldrars religiösa föreställningar. Jag tänker förstas på omskärelse av pojkar och slöjor/sjalar på småflickor.

Dessa inställningar är inte något vi resonerar oss fram till. I stället har vi omedelbara reaktioner av avsky och äckel när våra känslor kring dessa företeelser kränkas. Efteråt formuleras reaktionerna till rationella argument

för en viss moral. Socialpsykologen Jonathan Haidt har forskat kring detta och är tydlig med att ett sådant angreppssätt skiljer sig radikalt från Upplysningens starka betoning av det rationella tänkandet. Han baserar sina argument på empiriska, vetenskapliga undersökningar snarare än filosofi om moral. Psykologer har funnit några grundläggande faktorer, som vid flera studier om moral återfinns i många olika kulturer.

Jonathan Haidt

Haidt har formulerat en teori om sex grundläggande moraliska fundament (Moral Foundation Theory). Påståendet är att vi globalt återfinner grundläggande moraliska reaktioner. Det gäller t.ex. moraliska reaktioner kring lojalitet med en grupp, respekt för auktoritet, omtanke om svaga, vilja till frihet och rättvisa. Den viktigaste för oss humanister är helighet eller renhet. Dess motsats är förnedring. Det vi sällan tänker på är att dessa moraliska fundament, som ses som oantastliga, är knutna till sociala grupper och kulturer. Vi har ser det hos islamister, som samlas runt föreställningen om en teokrati, ett kalifat. De centrala värdena är heligare än det egna livet.

Jag menar att FN:s deklaration om Mänskliga Rättigheter har karaktären

av oantastlig moralisk hållning. Rättigheterna har heliggjorts. Numera utgör de en ideologi, som ersätter till exempel nationalism och kommunism. Dessa är inte trovärdiga längre. Man kan också kalla Mänskliga Rättigheter en utopi. Även om vi vet att rättigheterna översätts i nationell lagstiftning så ses de i den allmänna opinionen som en engagerande grund för aktivism. Här kommer debatten om Barnkonventionen in. Barn står för oskuld och föreställningen om livets alla möjligheter, och rätten att ohindrat söka dessa möjligheter. Barnet uttrycker tydligare än en vuxen föreställningen om en människa, en person, som är lika världen över, innan hon blir märkt av särintressen. Det är ett fokus på Individiden.

I allmänhet presenteras rättigheterna som något universellt och med rötter långt tillbaka. I själva verket har det nutida synsättet en kort historia. Somliga vill se rättigheterna som ett svar efter kunskapen om Förintelsen. Drivkraften är moralisk. På gott och ont är det en utopisk rörelse med de risker som följer en utopi. Svagheterna blir synliga när rätt ställs mot rätt. Det tydligaste exemplet är då det judiska folkets rätt ställs mot det palestinska folkets rätt. Det är inte sekulära humanisters uppgift att agera politiskt. Däremot är det vår uppgift att se hur de starka moraliska ställningstaganden vi själva intar tenderar att bli absoluta, heliga och ibland destruktiva.

*Kjell Sundberg
Humanisterna i Kalmar*

Kjells filosofiska funderingar

Av Kjell Ericson

Guds existens inför rätta

Inte så sällan debatteras guds – övernaturliga fenomenens – existens. Oftast är den debatten inte förankrad i verkligheten. Den förs på en teoretisk nivå och berör bara en del av världen. Nu leker jag med tanken att debatten för och emot dels ska ske med vardagliga argument och dels med hänvisning hur det ser ut i världen – hela världen. Gud gör ju anspråk på just hela världen. Debatten äger rum i en svensk domstol.

Bevisvärdering

Argument som grundas på vetenskapliga fakta står sig väl i jämförelse med subjektiva påståenden. Fakta är lätta att följa bakåt. Subjektiva ”sanningar” går inte att härleda i verkligheten. Principen som gäller i svensk processrätt innebär att parterna i en rättegång får åberopa all bevisning som de kan få fram (så kallad fri bevisföring) och att värdet av bevisningen prövas fritt av domstolen (fri bevisvärdering).

Citat: ”En huvuduppgift i sådana mål [ord står mot ord] är att bedöma trovärdigheten av målsägandens utsaga. En alltigenom trovärdig utsaga från målsäganden kan i förening med vad som i övrigt har framkommit i målet vara tillräcklig för en fällande dom. Det är dock ett rimligt krav att målsägandens berättelse till den del det är praktiskt möjligt blivit kontrollerad under förundersökningen, låt vara att brister i det avseendet inte utan vidare behöver leda till bedömningen att åtalet inte har blivit styrkt. Vid bedömningen av en sådan utsaga finns det anledning att lägga vikt främst vid sådana faktorer som avser inne-

hållet i berättelsen som sådan, exempelvis i vad mån den är klar, lång, levande, logisk, rik på detaljer, påvisat sanningsenlig i viktiga enskildheter samt fri från felaktigheter, motsägelser, överdrifter, svårförklarliga moment, konstansbrister, dåligt sammanhang eller tvekan i avgörande delar.”

Solida bevis för att verkligheten finns

Vår kunskap om verkligheten kommer ur vetenskapen. Baseras på fakta, inte på tro. Inget i verkligheten tyder på att övernaturliga fenomen existerar. Naturen, vår verklighet, kartläggs hela tiden genom forskning. Olika forskare ställer upp hypoteser och testar genom att jämföra med verkligheten. Vår kunskap bygger alltså på iakttagelser, kontrollerade experiment dvs. fakta produceras i en strid ström. Det har aldrig funnits så många forskare i världen som nu. Det betyder att vi just nu vet mer om vår verklighet än vi någon gång tidigare har gjort. Det vi vet om den verklighet de olika religionerna påstår sig ha iakttagit eller lockar med i framtiden bygger inte på några som helst iakttagelser, inga kontrollerade experiment, bara på människors subjektiva spekulationer; TRO. Det finns därför inga vetenskapliga bevis för att gud existerar, inte för någon gud. Men inte heller för att gudar INTE existerar. Dock är det den som påstår att något existerar som har bevisbördan. Det har inte dykt upp något bevis för övernaturliga fenomen. Men det finns överväldigande bevis för att naturen, vår verklighet, existerar!

Gud är allsmäktig, allvetande och helt igenom kärlek

Nej världen ser verkligen inte ut så. Den ser snarare ut som ett enda stort misslyckade, verket av en ”big loser”. Ser världen ut så? Nej, verkligen inte! Naturkatastrofer, krig, epidemier, lögn, fattigdom, brott osv är ju raka motsatsen till bibelns löften. Och dessutom i en begränsad del av världen. Det är en sann bild av verkligheten som tyder på att gud inte finns. I varje fall har hen långt ifrån lyckats i sitt verk.

Du skall inga andra gudar hava jämte mig

I vårt moderna samhälle blir en ledare för en grupp människor, som samlas kring en idé, vald av gruppen. Den valda ledaren kan avsättas på samma sätt. Hen får alltså behålla makten så länge deras idéer sammanfaller. Kravet går inte ihop med Mänskliga Rättigheter och religionsfrihet, inte med demokrati, inte med fria individer, kritiskt och självständigt tänkande. Om vi tittar utöver världen så är gudsmarknaden lik bankvärlden; det finns några få stora och fantastiskt många små. Tyder det på att den kristne guden har lyckats, att hen är allsmäktig? Nej, det är ju snarare så att ingen gud har lyckats. Det finns, och har funnits, tusentals gudar som konkurrerar om själarna. Religionskrigen i historien är en skamfläck. Religioners roll i dagens krig är också guds verk? Nej, en utblick tyder uppenbarligen inte på att gud, inte någon gud, har lyckats i något avseende.

Kjell Ericson tidigare redaktör för Humanistinfo, styrelsemedlem, ordförande i Väst, kursledare på Sommarveckan och skolinformatör.

Den bästa döden

Av Torbjörn Tännsjö

Några av oss, ungefär var fjärde, kommer att dö knall och fall, till exempel genom en olyckshändelse eller en oväntad hjärtinfarkt. Detta är normalt en dålig död. För den som drabbas hade det varit möjligt att leva vidare och njuta av livet ännu någon tid, utan att man för den sakens skull hade kommit i vägen för andra. Det är också en dålig död i det att den för dina närmaste upplevs som grym och oförklarlig. Den gör särskilt ont för dem som älskar dig. Tror du på en gud som hotar med eviga straff och lockar med evig salighet är det särskilt illa. Dina anhöriga kan tänka att du kan ha gått miste om din sista chans till en omvändelse under galgen! Men också för en sekulariserad individ är detta illa. Det är en död som skadar andra onödigtvis.

Andra kommer att dö långt efter att de förlorat kontakten med sig själva och andra. De har länge tvingats leva i demens, hjälplöshet och utan kontroll över det egna livet. Ibland kan ett sådant liv vara lyckosamt för individen som lever det. Vi brukar tala om lycklig demens. Ser man saken från hedonismens utgångspunkt kan ett sådant liv vara väl så bra som ett mera normalt och friskt liv. Sådana

fall av lycklig demens är emellertid sällsynta. Ofta är livet som dement ångestfyllt och plågsamt. Det är också plågsamt för alla de som står dig nära. De måste leva i ovisshet om huruvida du alls finns kvar bland dem. Kan de längre älska den de lovat att älska för alltid, om de inte vet om hon längre finns kvar? Då döden till sist drabbar dig som lider av demens är den oftast av godo. Det hade varit sämre att leva vidare ännu en tid i det tillstånd du har hamnat. Men vi måste ändå säga att detta är en dålig död. Den inträffar för sent!

Några åter kommer att få ett besked av sin läkare om att de har en dödlig sjukdom. Den är antingen sådan att det inte går att göra något åt den. Du måste dö i den. Eller den kan vara sådan att, även om det går att göra något åt den, så framstår det inte som meningsfullt att underkasta sig den terapi du erbjuds. Du inser att du ska dö av någon sjukdom. Varför inte denna? Om din ålder är framskriden, om du fruktar att hamna i demens, kan det vara en bra idé att ta chansen. Denna kategori av människor får den bästa tänkbara död. De har tid att avsluta sina liv. De har tid att ta farväl. Är de troende har de också tillfälle att

göra upp med sin gud och att eventuellt utverka ett senkommet medgivande om frälsning.

Och då de känner att de levt länge nog, och varit döende tillräckligt länge, kan de vidare, om de har turen att ha en empatisk läkare, få avsluta sina liv genom att sova in i döden. Jag tror detta kommer att bli allt vanligare i vårt land, även om det fortfarande finns många läkare, särskilt och paradoxalt nog bland dem som specialiserat sig på palliativ medicin, som av principiella skäl säger nej då en döende beslutskapabel patient säger att hon inte vill uppleva mer av sitt döende. Här står kristna föreställningar i vägen för den goda döden. Det finns en i religiös tro rotad föreställning om att det är viktigt att möta själva döden med öppna ögon. Det bör förstås den troende få göra, om det känns bäst så, men vi andra bör få dö den död vi önskar. Den tid är nog inte så avlägsen då vi får göra det. Ja, den dag kommer säkert på då också vårt land tolererar, inte bara terminal sedering (att patienter får möta döden i djup sömn av det slag Sokrates talade om i sitt försvarstal), utan också aktiv och avsiktlig dödshjälp.

Att på detta sätt dö, med kontroll över förloppet, sedan man fått ta farväl av närstående, utan plågor, är att dö en god död. Och det är helt ofarligt, om detta har redan Epikuros förvisat oss. Döden är slutet på vår individuella och personliga existens. Oss väntar inget helvete, inga glödande tänger.

Torbjörn Tännsjö, professor emiritus i praktisk filosofi vid Stockholms universitet.

Illustration: Cecilia Torudd

Texten är hämtad från Torbjörn Tännsjö's bok *Filosofiska tröst. En bok om döden*.

Lakrimatorium

– tårförmedling och sorgedonation

Av Erika Lindahl

Vart går vi med våra tårar? Var tar vi vägen med vår sorg? Det är med de frågorna det börjar. Jag har just tagit emot ett samtal. Ett av de som vrider verkligheten. Utanför fortsätter duvor att picka och bussar att köra förbi. Själv sitter jag i ett hörn av universitetsbiblioteket, med en servett som börjar likna papier-maché. Det är där det börjar. Vid en bortglömd kopiator, dit jag gått med mina tårar, uppstår Lakrimatorium, Sveriges första sorgedonationscentral och tårförmedlings-service.

TÅRFÖRMEDLING

Vem kan ta emot en donation?

För att kunna bli mottagare behöver en förutsättning (1) uppfyllas:

- 1) Du ska vilja ta emot en donation.

Vad händer om jag är aktuell som mottagare?

Om ovanstående förutsättning visar att du är aktuell som mottagare kommer du att få:

- 1) Välja vilka sorgefiler du vill hämta ut genom att söka i vår digitala databas, sorgebasen.
- 2) Hämta ut din donation inne i tårarkivet.

Efter att du hämtat ut en donation har du möjlighet att äta en knäckemacka i vår lounge om du vill. Notera att du får ta med dig sorgefilerna hem och alltså väljer när och var du vill läsa dem.

Hur väljer jag vilka sorgefiler min donation ska bestå av?

Du sätter själv ihop den sorgedos du ska hämta ut. Du kan välja upp till tre sorgefiler. Genom vår sökbara databas, sorgebasen, kan du hitta de filer som passar just dig.

- En sorgefil är en kort text – en reflektion, minne eller berättelse som relaterar till sorg eller tårar.
- Sorgefilerna är anonymiserade donationer från olika donatorer.
- Längden varierar mellan cirka 10 och 800 ord.
- Idag består tårarkivet av 183 sorgefiler och cirka 48 000 ord.
- I sorgebasen hittar du nyckel ord och data över varje sorgefil, om t.ex. innehåll, från vilket perspektiv den är berättad och om den berör någon specifik förlust.

SORGEDONATION

Denna information riktar sig till dig som önskar att donera sorgefiler till vårt tårarkiv. Nedan beskrivs processen.

Vem kan bli donator?

För att kunna bli donator behöver två (2) förutsättningar uppfyllas:

- 1) Du ska vilja donera.
- 2) Du ska godkänna att din donation anonymiseras.

Vad händer om jag är aktuell som donator?

Om ovanstående förutsättningar visar att du är aktuell som donator kommer du att få:

- a) Välja på vilket sätt du ska utvinna sorgestoff (muntlig eller skriftlig).
- b) Utvinna sorgestoff på ditt valda sätt.
- c) Besluta om du vill att ditt sorgestoff ska bearbetas till en sorgefil.
- d) Slutföra sorgedonationen i vårt tårarkiv.

Efter att du slutfört donationsprocessen har du möjlighet att äta en knäckemacka i vår lounge om du vill.

Lakrimatorium är en interaktiv scenkonstföreställning som spelades hösten 2019 i Bollebygd och Göteborg. Föreställningen är utformad som ett donationscenter som – utifrån övertygelsen om sorgens inneboende värde – tar emot, arkiverar och förmedlar sorgeberättelser människor emellan. Efter en inledande introduktion kan besökaren sedan på sina egna villkor antingen donera eller hämta ut en donation.

Föreställningen syftar till att göra plats för sorgens ensamma och specifika såväl som kollektiva och allmänmänskliga aspekter, utan att ställa dessa mot varandra. Navet är det tårarkiv som byggts upp med över 160 sorgefiler från ett femtiotal donatorer samt den sökbara sorgebas som gör det möjligt för en mottagare att hitta just den sorgofil hen vill hämta ut.

Med **Lakrimatorium** ville jag synliggöra och legitimeras olika sorgeupplevelser. Ett påstående som föreställningen gör i sin utformning – att vara en donationscentral istället för till exempel en vårdcentral – är att den sorg du bär på är värdefull, naturlig och kan bli viktig för någon annan. Som vid stamcellsdonation eller blodgivning. Jag ville jag skapa en plats dit besökarna kunde komma

med sin egen sorg eller hämta ut någon annans. Där sorgen, som ofta omgärdas av ensamhet, kunde bli en källa till kontakt. Måste det vara till en bortglömd kopiator vi går med våra tårar? Som föreställningens tårarkivarie har jag mött många besökare som tvivlat på om deras sorg verkligen kunde vara relevant för någon annan, eller om den ens var värd att kallas sorg. Sedan har de gett ord till något rasande smärtsamt,

oväntat eller stillsamt vardagligt. Jag har fått ta emot donationer om relationer som gått sönder. Dansmöss som dött. Liv som inte blev som förväntat. Och deras ord har jag upplevt som den dyrbaraste gåva, varenda gång, och med vördnad lagt till i tårarkivet.

*Erika Lindahl,
Scenkonstnär, Göteborg*

Ur Lakrimatoriums folder ”Vår verksamhet”

Vi drivs av övertygelsen om att varje sorg är unik och ojämförbar. Sorgen är unik eftersom förlusten är unik. Därmed förtjänar varje sorgofil en plats i arkivet. Vårt tårarkiv blir aldrig fullt eller fullständigt.

Sorgen är unik men att sörja är en del av det mänskliga tillståndet. Vi definierar sorg som de blandade känslor som uppstår efter en förlust eller förändring av något som var värdefullt för dig. Som donator kvalificerar du dig om du upplevt detta gällande t.ex. en person, en relation, ett sammanhang, ett husdjur, status, en dröm, en förhoppning, identitet, tillit, din kropp, ett arbete, en föreställd framtid, en livssyn och/eller något annat.

Vi tror på det ensamma och specifika i sorg. För mottagare skraddarsys därför sorgedosen – den kombination av sorgefiler som kvitteras ut – av mottagaren själv. Bara du själv kan bestämma vad du behöver just där och då.

Corona i Marocko och Uganda ger växande hjälpbehov

Av Sven Olof Andersson

Corona-pandemin har givetvis även drabbat de hjälpmål HumanistHjälpen har i Marocko och Uganda. Effekterna för de redan hårdast drabbade i samhället är omvälvande. De organisationer som får hjälp har helt tömt sina resurser för att kunna möta den nya situationen. Behovet av hjälp har växt. Men på samma gång har donationer från omvärlden sinat. Allt i takt med att corona-skräcken paralyserar.

I Marocko stängdes tidigt alla skolor ned. Det gällde även daghemmen på Ahddane och Oum El Banine. Omkring femtio barn skickades hem. Vad nu ”hem” betyder för ensamstående mödrar som jagats hemifrån, önskade av familj och vänner.

Efter förlossning är kvinnohuset en kort tid mödrarnas enda hem. Därefter ett enkelt hyresrum med det allra nödvändigaste. Studier för att lära sig läsa, möjligen ett arbete av enklaste form, medan barnet får vistas på daghemmet. Corona gjorde slut på allsammans. Men hyra, mat och blöjor fortsätter kosta pengar, tillsammans cirka 700 kronor per månad.

ALL HJÄLP KÖRS UT

För Ahddane och Oum El Banine krävde det omedelbart ändrade ar-

betssätt. Matpaket, hygienartiklar, blöjor, barnkläder – allt måste genast köras ut till mödrarna. Över hundra leveranser per vecka. Lagren töms snabbt, stora aktioner har dragits igång för att få in lokala donationer. Den svåra omställningen drabbades dessutom av strikta utgångsförbud där transporter och personförflyttningar kräver tillstånd. De viktiga personliga kontakterna med mödrarna har fått skötas per telefon och digitala media. Även det en svår uppgift då mottagarna ofta inte har telefon, eller ingen vana alls av modern teknik.

FÖRSTA TVILLINGFÖDSELN

Kvinnohuset har ändå tillåtits hållas öppna, genom att föreståndare frivilligt bosatt sig där. Hjälpökande har kunnat tas emot och förlossningar genomförts. På Ahddane var lyckan stor efter en tvillingfödelse.

-Det är första gången vi får tvillingar, log Mme Mahjuba trött men glad, då hon efter en mycket svår förlossning med kejsarsnitt kunde köra mor och barn till kvinnohuset.

SKOLAN I UGANDA STÄNGD

I Uganda tog corona-krisen en liknande form. Skolorna stängdes, även den i Katumba som HumanistHjälpens donatorer stöder. Stängningen

kom en kort tid efter att vår första donation kommit fram, omvandlad till studiematerial för de mest obemedlade barnen. Men de hann med några dagars lycka bland spännande och utvecklande materiel innan skolan stängdes.

Barnen har fått vara hemma, de fattigaste familjerna har svårt med mat-hållningen, normalt äter barnen i skolan. Lärarna som blev arbetslösa tvingades söka andra arbeten för att överleva. Skolan är orolig att stå utan lärare när krisen är över och har sökt donationer för att förmå lärare att stanna.

ELEKTRICITET – LYXVARA

Under stängningen har ett av skolhusen utrustats med elektricitet, delvis med hjälp från HumanistHjälpens donatorer. Kan verka underligt för oss, men indragen el är en lyxvara. Skolhuset är nu rustat för pedagogik med datorer etc. Dessutom kan det användas av föräldrar vid kvällskurser och samlingar.

SER DYSTERT UT – HOPPAS PÅ DIG!

Tyvärr ser det väldigt dystert ut, hos de hjälpmål HumanistHjälpen har. Det är de redan hårt drabbade som drabbats ännu hårdare av pandemins effekter. Allt hopp står till hjälp från omvärlden, men tyvärr har den gått ned ordentligt under pandemin. Hoppet står till dig som kan göra liten donation eller bli månadsgivare. Till alla er som redan är donatorer – ett stort och varmt Tack från medmänniskor i omvärlden!

HumanistHjälpens Plusgiro 90 02 79-1 Bankgiro 900-2791 Swish 90 02 791

Sven Olof Andersson,
ordförande Humanishjälpen.

Stor glädje bland skolbarnen på Katumba i Uganda. En stor sändning med pedagogiskt material bekostat av HumanistHjälpens donatorer. Dagarna därefter stängdes alla skolor i landet. Nu står materialet och väntar på barnen.

Från lokalavdelningarna

Från förbundsstyrelsen till lokalavdelningarna

Det är ett märkligt år i år men lokalavdelningarna kämpar vidare, i reducerad form, i digital form, i senarelagd form, men i form. Följderna av årets omständigheter är dock inte bara negativa. Den digitala uppryckningen i samhället gör att vi kan dela med oss av den lokala verksamheten på ett helt annat sätt. Vi kan digitalt delta i samtal med våra medlemmar i hela landet, vi kan anordna gemensamma föreläsningar och kanske t.o.m få till arbetsgrupper kring olika humanistiska frågor ute i etern.

Från förbundsstyrelsens sida har vi gjort uppryckningar för att stärka kommunikationen mellan oss och lokalavdelningarna. Alla lokalavdelningarna har fått en kontaktperson inom förbundsstyrelsen, har ordförandena i er avdelning inte blivit kontaktad ännu så skicka ett email till förbundsordförande david.ronnegard@humanisterna.se så tar han

oss i örat. Tanken med kontaktpersonen i förbundsstyrelsen är att kommunikationsvägarna mellan nationell och lokal styrelse skall bli kortare och vi ska kunna hålla oss à jour med varandras förhållanden. Vi hoppas att det ska gagna alla våra medlemmar.

Men nu till planerade lokalaktiviteter. Dessa är denna gång få och ytterst preliminära. De flesta lokalföreningar har ännu inte planerat höstens aktiviteter. Alla inväntar vi Folkhälsomyndigheternas rekommendationer för hösten. Glöm inte att mötas digitalt! Mer aktiviteter i nästa nummer.

Till dess kan ni läsa om Örebrohumanisternas aktiva verksamhet, samt en intressant föreläsning som anordnades av Humanisterna Kalmar, kallat Det friska samtalet.

Ha en fin sommar!

Janna Aanstoot, ledamot i Förbundsstyrelsen och kontaktperson för Humanisterna Östergötland och Humanisterna Syd.

HUMANISTERNA NORR

Humanist-Pubar
Välkomna till Humanist-Pub på Pub Rött, på Berghem i Umeå
Torsdag 10 september, från kl. 19
Torsdag 15 oktober, från kl. 19
Måndag 23 november, från kl. 19

HUMANISTERNA VÄRMLAND

Samtalspubar
Välkommen till månadens samtalspub. på Scandic City Drottninggatan 4 i Karlstad.

Vi brukar sitta till vänster i restaurangen/lobbyen.

Onsdag 1 juli, kl. 19.
Onsdag 5 augusti, kl. 19.
Onsdag 2 september, kl. 19.
Onsdag 7 oktober, kl. 19.
Onsdag 4 november, kl. 19.
Värmlands Bokfestival

Under årets bokfestival då deltar vi återigen med ett bokbord på Nöjesfabriken

Fredag 13 november
Lördag 14 november

Ditt STÖD behövs!

Mot hedersförtryck För mänskliga rättigheter

DITT STÖD GÅR TILL

Marocko: Hedersutsatta mödrar och barn.
Oum El Banine och Ahddane, kvinnohus och daghem, samt barnhemmet Tarouanou.

Uganda: Sekulär-humanistisk skola, stöd till HBTQ-nätverk.
Katumba Parents Humanist Nursery & Primary School samt Sexual Minorities Uganda

Sverige: Hedersutsatta ungdomar.
Bland annat till GAPF (Glöm Aldrig Pela och Fadime) och VHEK (Varken Hora Eller Kuvad).

Hela världen: Akut hjälp och opinionsbildning.
Bland annat efter upprop från International Humanist and Ethical Union (IHEU).

HumanistHjälpen började som en medlemsinsamling inom Humanisterna, omvärlden räknar med vårt stöd!

PlusGiro 90 02 79-1
Bankgiro 900-2791

90 02 791

DONERA DITT STÖD • BLI MÅNADSGIVARE • SPRID KUNSKAP
Ge ett Gåvobevis - Värmer dig, mottagaren och nödlidande

www.humanisthjalpen.se
kansli@humanisthjalpen.se

Från lokalavdelningarna

Spöken, Muhammed-quiz och fake news

- exempel på bred aktivitet i lokalavdelningarna

Av Anders Hasselbom

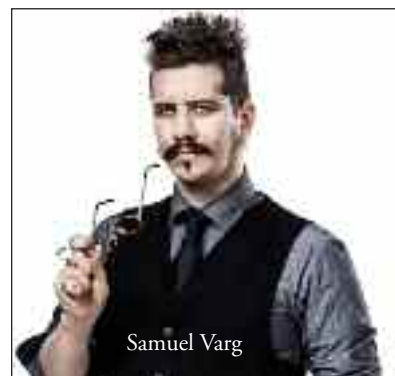
Humanisterna Örebro hade ett väldigt aktivt 2019 med bland annat sex offentliga föreläsningar och två workshops. För att kunna planera, finansiera, marknadsföra och genomföra föreläsningarna har vi samarbetat med studieförbundet ABF:s och Vetenskap och Folkbildning:s lokalavdelningar, vilket har varit mycket lyckat. Kommunikationsstrateg Brit Stakston har pratat om digitalisering och demokrati, professor Åsa Wikforss har pratat om falska nyheter (fake news), medicinreporter Amina Manzoor om matrender och matforskning, professor Dan Larhammar om hur hjärnan tolkar mänskliga upplevelser, vetenskapsredaktör Maria Gunther om intelligens och slutligen vetenskapsjournalist och geolog Anna Schytt om vetenskap i tv.

På egen hand har vi arrangerat ett par workshops. Fredrik Idevall höll i frågesport där deltagarna fick svara på frågor om (den påstådde) profeten Muhammed. Vad vet vi egentligen om Muhammeds verklighetsuppfattning och moralsyn, och vad av det vi tror oss veta om Islam och om honom är egentligen sant? Med stöd av både tolkningsauktoriteter fick deltagarna en situation presenterad för sig, följt av svarsalternativ på vad Mohammed gjorde eller sade i dessa situationer. Efter frågorna diskuterade deltagarna vad berättelsen säger om Mohammed och hans moral, och vilka lärdomar som är tänkta att komma ur berättelsen.

Tillsammans med Robert Högberg hade vi en workshop om religionsfrihet i stadsdelen Vivalla i samband med Örebros vecka för mänskliga rättigheter. Där fick deltagarna ta ställning i flera dilemman och rösta om den bästa lösningen. När bestämmer till exempel föräldern om barnet får äta fläsk och när får barnet själv bestämma? Alltid? Aldrig? Eller vid någon viss ålder? Och hur ska man hantera huvudbonader och plagg med symbolvärde i skolan? Till vilken grad är det föräldrar, skola eller individen själv som ska bestämma, och vad kan man acceptera?

Förutom detta besöker jag olika gymnasieskolor i Närke i samband med filosofi-, religion- och livsåskådningsundervisningen, och berättar om vad Humanisterna tror, om naturalism, hur vi kan vara så säkra på att inga gudar finns, och varför vi bör göra samhället mer sekulärt. Med åren jag vi lärt oss att avsätta ganska mycket tid för frågor och diskussioner, för det brukar alltid trigga långa och intressanta samtal efteråt. För mig är det ett rent nöje att få plantera nya sätt att se på saker i ungdomarnas medvetande, och jag upplever att de rent av växer när de utmanar sina egna föreställningar, som ibland rent av kan ha hängt med på slentrian.

Vårt senaste publika evenemang arrangerade vi tillsammans med ABF nu i februari. Vi bjöd in magikern och underhållaren Samuel Varg att föreläsa om placeboeffekten i ABF:s nya toppmoderna hörsal. Det var

Samuel Varg

vädigt uppskattat, och drog så pass mycket folk att vi fick bära in extra stolar. Förutom att förklara placeboeffekten, så lyckades han både illustrera hur stark effekten är och underhålla publiken med lite salongsmagi.

I oktober blev jag också intervjuad om en sekulärhumanists syn på själen och spöken som underlag för en kommande bok om modern spöktro.

Slutligen är ett annat uppskattat sätt att hålla kontakt med både medlemmar, ickemedlemmar och meningsfiender våra pubträffar som alltid innehåller långa och intressanta diskussioner om livets stora frågor, som till exempel religion, filosofi och vetenskap. Vi har ett stående bord på en restaurang på Rudbecksgatan, där kocken har bordspratare med humanisternas logotyp som han ställer fram första torsdagen varje månad, så att eventuella nya nyfikna besökare ska hitta rätt.

Anders Hasselbom, ordförande
Humanisterna Örebro

Från lokalavdelningarna

Det friska samtalet

Av Viktor Emlund

Humanisterna i Kalmar har, i samarbete med Kalmar Stadsbibliotek, åter anordnat ett evenemang riktat mot allmänheten. Denna gång bjöd vi in psykiatrikern, KBT-psykoterapeuten och debattören Åsa Kadowaki. Vi prövade ett lite nytt upplägg; ett samtal på scen mellan Åsa och mig.

Vi marknadsförde samtalet under rubriken "Livet kan vara sjukt jobbigt" och samtalet handlade om det psykiska måendet med fokus på det kulturella och existentiella planet. Samtidigt ville jag med rubriken problematisera hur vi använder ordet "sjukt" till vardags, ofta om mående som kan vara fullt normalt eller komma av sociala, snarare än medicinska orsaker.

Åsa hade mycket att säga om detta. Med stort engagemang och mycket humor gav hon sin mycket insatta

Åsa Kadowaki

syn på problemen. Hon poängterade att hjärnan är evolutionärt predisponerad att söka efter hot. Vårt materiella välstånd och våra trygghetssystem gör att hjärnan nu för tiden hittar andra typer av hot än förr. Lösningarna handlade om hur vi ska leva med denna hjärna under våra moderna betingelser.

Närmare 100 personer hittade till biblioteket denna onsdag eftermiddag och efteråt fick vi många uppskattande kommentarer. Formen

med samtal var lyckat och med mig som "bollplank" tror jag att Åsas budskap nådde publiken riktigt bra. Själv lyfte jag Humanisternas möjliga roll i detta arbete. Vi landade i att två mycket viktiga komponenter för mänskligt välbefinnande är tillvarons begriplighet och hanterbarhet. Här tänker jag att vi som livsåskådningsorganisation kan göra en insats. Genom att bjuda in till evenemang som dessa kan vi med vetenskaplig grund kunna göra tillvaron mer begriplig för alla. Kanske ska vi också intressera oss för hur vi med psykologiska verktyg kan göra den mer hanterbar för människor med helt normalt psykiskt illamående.

Viktor Emlund

Styrelseledamot Humanisterna Kalmar
ST-läkare i Allmänmedicin.

VAD HAR DU FÖR VÄRDEGRUND?

